

77
20.12.2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, БІЗНЕСУ ТА МАРКЕТИНГОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

Ковтун Владислав Сергійович
(здобувач вищої освіти групи МОМ-24)

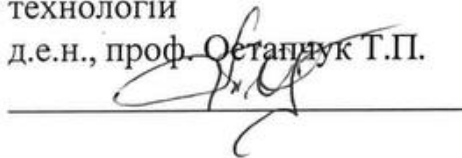

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
галузі знань 07«Управління та адміністрування» спеціальності
073 «Менеджмент»)

Допущено до захисту
зав. кафедри менеджменту,
бізнесу та маркетингових
технологій
д.е.н., проф. Остапчук Т.П.

Керівник роботи:

к.е.н., доц. Сотник А.А.

(підпис)

Рецензент

к.е.н., доц. Витовський В.Т.

(підпис)

Житомир, 2024

Анотація

Ковтун В. С. Управління виробничим потенціалом підприємства. Рукопис.

Магістерська кваліфікаційна робота представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент». Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2024.

У магістерській кваліфікаційній роботі розглянуто особливості обґрунтування та підвищення ефективності управління виробничим потенціалом підприємства. Досліджено теоретичні основи управління виробничим потенціалом. Представлено аналітичну оцінку функціонування системи управління виробничим потенціалом на обраному підприємстві. Обґрунтовано напрями удосконалення управління виробничим потенціалом із використанням інноваційних технологій.

Ключові слова: виробничий потенціал, управління виробничим потенціалом, інноваційні технології, Інтернет речей, штучний інтелект.

Annotation

Kovtun V. S. Management of enterprise production capacity. Manuscript.

The master's qualification work is submitted for the Master's degree, field of knowledge 07 "Management and administration" of specialty 073 "Management". Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2024.

The master's qualification work examines the peculiarities of justification and improvement of the effectiveness of enterprise production capacity management. The theoretical foundations of production capacity management are explored. The analytical assessment of the enterprise's production capacity management system is presented. The directions for improving production capacity management using innovative technologies are substantiated.

Keywords: production capacity, production capacity management, innovative technologies, Internet of Things, artificial intelligence.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	ОШИБКА! ЗАКЛАДКА НЕ ОПРЕДЕЛЕНА.
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Визначення поняття «виробничий потенціал», структура та складові виробничого потенціалу	7
1.2. Методи оцінки та управління виробничим потенціалом.....	21
1.3. Система показників оцінки ефективності управління виробничим потенціалом.....	32
1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення системи управління виробничим потенціалом підприємства.....	37
Висновки до розділу 1	39
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПАТ "АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ".....	41
2.1. Організаційно-управлінський аналіз підприємства	41
2.2. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства.....	56
2.3. Оцінка ефективності управління виробничим потенціалом підприємства	67
Висновки до розділу 2.....	72
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ НА ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»	74
3.1. Напрями удосконалення процесу управління виробничим потенціалом підприємства	74
3.2. Застосування Інтернету речей та штучного інтелекту для покращення управління виробничим потенціалом підприємства.....	81
3.3. Оцінка ефективності запропонованих заходів	89
Висновки до розділу 3.....	93
ВИСНОВКИ.....	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99
ДОДАТКИ.....	107

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Управління виробничим потенціалом підприємства є одним із ключових аспектів його успішного функціонування та розвитку. В умовах глобалізації та посилення конкуренції на ринку, ефективне використання наявних виробничих ресурсів, оптимізація процесів та інтеграція інноваційних технологій стають основними чинниками, що визначають конкурентоспроможність підприємства. Одним із найважливіших напрямів у цьому контексті є впровадження Інтернету речей (IoT) та штучного інтелекту (AI), які забезпечують автоматизацію процесів, моніторинг та прогнозування, що, в свою чергу, сприяє покращенню виробничих показників та зниженню витрат. У зв'язку з цим, питання управління виробничим потенціалом стає надзвичайно актуальним, оскільки на підприємствах зростає потреба в оптимізації використання наявних ресурсів і впровадженні новітніх технологій для підвищення ефективності.

Актуальність вибору теми дослідження полягає в тому, що на сучасному етапі розвитку української економіки підприємства стикаються з численними викликами, що вимагають негайного та ефективного реагування. Це включає в себе оптимізацію виробничих потужностей, впровадження інноваційних технологій, адаптацію до змінюваних умов ринку та зростання вимог до екологічності та енергоефективності виробничих процесів. Враховуючи це, ефективне управління виробничим потенціалом дозволяє підприємствам не лише підтримувати свою діяльність на стабільному рівні, але й розвивати конкурентні переваги, зокрема завдяки використанню новітніх цифрових та технологічних рішень.

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів управління виробничим потенціалом підприємства, а також розробка рекомендацій щодо його оптимізації на прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» з урахуванням впровадження інноваційних технологій, таких як Інтернет речей та штучний інтелект.

Завданнями дослідження є:

- аналіз сутності та складових виробничого потенціалу підприємства;
- дослідження методів оцінки та управління виробничим потенціалом;
- розгляд впливу інноваційних технологій на ефективність управління виробничим потенціалом;
- оцінка сучасного стану виробничого потенціалу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- розробка пропозицій щодо оптимізації виробничого потенціалу за допомогою цифрових технологій.

Об’єктом дослідження у магістерській кваліфікаційній роботі є процес управління виробничим потенціалом на підприємстві, а ***предметом*** – методи та підходи до оцінки та оптимізації виробничих потужностей із застосуванням інноваційних технологій.

Методи дослідження. Теоретичною основою роботи є положення загальної економічної теорії, концепції управління виробничими потужностями та сучасні наукові розробки в області цифрових технологій. Для досягнення поставленої мети були використані загальнонаукові методи, зокрема: аналіз та синтез – для вивчення існуючих теоретичних підходів до управління виробничим потенціалом; методи економічного моделювання та прогнозування – для оцінки ефективності впровадження інноваційних технологій; методи порівняльного аналізу – для оцінки стану управління на підприємствах.

Інформаційною базою дослідження стали статистичні дані, річні звіти, наукові статті та підручники з економіки підприємств, інноваційних технологій та цифровізації виробництва, а також нормативно-правові акти, що регулюють діяльність підприємств в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленому дослідженні та обґрунтуванні нових підходів до управління виробничим потенціалом підприємства в умовах цифрової трансформації, а також розробці рекомендацій щодо оптимізації цього процесу з використанням Інтернету

речей та штучного інтелекту.

Практичне значення роботи полягає в розробці конкретних рекомендацій для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» щодо застосування інноваційних технологій для підвищення ефективності управління виробничими потужностями.

1. Ковтун В.С. Використання інноваційних технологій в управлінні виробничим потенціалом підприємства. Тези V Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу». Житомир. 2024.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було апробовано під час участі в V Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу» (06–07 листопада 2024 р.).

Структура та обсяг магістерської кваліфікаційної роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Робота має обсяг 114 сторінок друкованого тексту, 26 таблиць та 4 рисунки. Список використаних джерел налічує 75 найменувань. Робота містить 6 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, структура та складові виробничого потенціалу підприємства.

Забезпечення успішного функціонування підприємств стає неможливим без упорядкованої організації управлінських процесів та раціонального використання факторів виробництва, які визначають стратегію підприємства та формують його здатність до покращення результатів фінансово-господарської діяльності.

Сучасна виробнича сфера зазнала суттєвих трансформацій, зумовлених впровадженням інноваційних технологій, модернізацією обладнання та реалізацією стратегій інноваційного розвитку. Сьогодні конкурентні переваги зміщуються зі сфери збільшення виробничих потужностей і освоєння нових ринків збуту у площину інформаційних технологій, маркетингових стратегій і нефізичних аспектів діяльності. Водночас значення виробничого аспекту залишається фундаментальним для промислових підприємств, адже він є їхньою основою. У зв'язку з цим актуалізується необхідність розробки новаторських, орієнтованих на результат рішень, спрямованих на підвищення потенціалу виробництва з урахуванням споживчих запитів і потреб, що забезпечує стабільні конкурентні переваги в довгостроковій перспективі.

Вимоги ринкової економіки зумовлюють потребу управління ресурсами підприємства та опрацювання його потенціалу з метою максимізації результатів фінансово-господарської діяльності. Зважаючи на сучасний економічний контекст в Україні та світі в цілому, питання підвищення ефективності функціонування виробничих підприємств, оптимізації їх операційних процесів і забезпечення конкурентоспроможності на ринку набувають критичної актуальності. Технологічні зміни та інновації у сфері виробництва вимагають переосмислення поняття виробничого потенціалу

підприємства як ключової характеристики його здатності ефективно виконувати операції, використовуючи всі ресурси та технологічні можливості. Адекватна оцінка виробничого потенціалу є основою для стратегічного планування та розвитку інших напрямів діяльності, оскільки специфіка виробничих процесів впливає на використання трудових, матеріальних, фінансових і сировинних ресурсів у загальній структурі потенціалу підприємства.

Метою цього дослідження є аналіз сутності та структури виробничого потенціалу підприємства як інструмента забезпечення ефективної фінансово-економічної діяльності, підвищення конкурентоспроможності та задоволення споживчих потреб. Визначення концептуальної структури поняття "виробничий потенціал" є передумовою для розробки виважених підходів щодо його формування та розвитку. У цьому контексті необхідно здійснити методологічний аналіз теоретичних підходів до трактування даного терміна.

Етимологічно термін "потенціал" походить від латинського слова "potencia", що означає приховану здатність або можливість, яка може бути реалізована за певних умов. Вивчення різних аспектів виробничого потенціалу підприємства знайшло відображення в роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких О. Анчишкін, О. Арєф'єва, А. Архангельський, І. Должанський, О. Федонін, П. Друккер, Р. Грант, Д. Теєс тощо [2, 3].

Дослідження різних аспектів виробничого потенціалу підприємства стали предметом наукових праць багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Серед українських дослідників варто відзначити роботи О. Анчишкіна, О. Арєф'євої, А. Архангельського, І. Должанського, О. Добикіна, І. Дежкіна, Т. Загорної, І. Рєпіної, О. Федоніна, О. Олексюка, Ф. Євдокімова, О. Мізіна та інших. На міжнародному рівні значним внеском у дану тематику є праці І. Ансоффа, П. Друкера, Р. Гранта, Д. Пенга, Д. Теєса, Д. Колліса, Л. Корбетті, Г. Кларіджа та інших.

У межах наукової дискусії вітчизняні дослідники досі не досягли консенсусу щодо визначення поняття "потенціал". Це обумовлено тим, що

різна інтерпретація терміну впливає на вибір стратегій його формування та розвитку в майбутньому.

Зокрема, Герасимчук З.В. і Ковальська Л.Л. виділяють два основних підходи до визначення потенціалу: його трактування як сукупності ресурсів або як набору можливостей. Водночас група науковців під керівництвом Федоніна О.С. пропонує додатковий підхід, за яким потенціал розглядається як здатність виконувати конкретні завдання [8, 52].

Ресурсний підхід є одним із найбільш поширених у визначенні цих параметрів. Прихильники цього підходу, серед яких Л. Абалкін, Н. Архангельський, С. Белова, Д. Черніков, стверджують, що потенціал репрезентує сукупність ресурсів, необхідних для функціонування або розвитку системи. Л.І. Абалкін зазначає, що поняття "потенціал" і "ресурси" не варто протиставляти, оскільки потенціал виступає в ролі узагальненої характеристики ресурсів, прив'язаної до конкретних часового й просторового контекстів. В.Н. Архангельський описує потенціал як наявні засоби й запаси, які можуть бути активізовані для досягнення певних цілей або виконання необхідних завдань, що фактично означає сукупність реальних накопичених ресурсів.

Цей підхід відкриває можливості для інтегрованої систематизації всіх аспектів ресурсного забезпечення підприємства, дозволяючи налагодити зв'язки між різними типами ресурсів. У результаті покращується ефективність управління їх використанням та розподілом. Ресурсно-орієнтоване розуміння потенціалу відіграє ключову роль у процесах планування та управління виробничою діяльністю, проте не враховує усіх суттєвих характеристик. До недоліків такого підходу належить також ігнорування реальних ринкових умов та вимог споживачів.

У своїх дослідженнях такі науковці, як К.Л. Андрєєв, М.А. Іванов і Ю.Г. Одегов, трактують потенціал як сукупну здатність об'єкта виконувати поставлені завдання. Вони вважають, що аналіз ефективності розвитку

економіки має ґрунтуватися не лише на фактичному використанні ресурсів, але й на оцінці їхньої перспективної спроможності.

Інша група дослідників, зокрема Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовський і Є.Б. Стародубцева, характеризує потенціал як сукупність наявних і можливих засобів виробництва разом із факторами та ресурсами, що визначають його забезпеченість [9].

Подані трактування поняття "потенціал" мають чимало спільного. Більшість з них узагальнюють будь-які можливості об'єктів або систем, незалежно від сфери застосування. Єдине визначення, яке акцентує увагу на структурності й ресурсній складовій, може бути притаманним не тільки цьому терміну.

Третій підхід до поняття потенціалу розглядає його як здатність інтегрованого комплексу ресурсів економічної системи виконувати визначені завдання. У межах цієї концепції потенціал трактується як єдність функцій і структури об'єкта та їхній взаємозв'язок. З цього виходить висновок про спроможність колективу реалізовувати поставлені цілі. Чим більше гармонійно взаємодіють структурні та функціональні елементи системи, тим вищі її потенціал і ефективність.

На основі аналізу доступних досліджень було узагальнено трактування поняття "потенціал" в економіці з урахуванням як еволюції теоретичних поглядів, так і рівня розвитку фінансово-економічних та виробничо-господарських відносин, що відображено у табл.1.1.

Таблиця 1.1

Наукові трактування терміну «потенціал» в економіці

Автор	Визначення
Ішук С. О. [19]	Це складна, організована, динамічна система, яка формується з множин елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції в процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості в терміни, визначені ринком.
Должанський І. Ж. [16]	Обсяг робіт у одиницях виміру витрат праці (нормо-годин), що може бути виконаний протягом деякого періоду часу основними виробничими працівниками на базі наявних виробничих фондів й оптимальній організації праці й виробництва.

Продовження табл. 1.1

Бачевський Б. Є. [4]	Здатність підприємства до подальшої його діяльності, що базується на тих ресурсах, які має. Цю здатність воно реалізує, використовуючи резерви.
Воронкова А. Е. [6]	Сукупність вартісних і натурально-речовинних характеристик виробничої бази, що виражається в потенційних можливостях провадити продукцію певного складу, технічного рівня і якості в необхідному обсязі.
Федонін О. С. [68]	Сукупність властивостей, накопичених системою в процесі її становлення й зумовлююча її можливість до функціонування й розвитку.
Должанський І. Ж. [16]	Величина, що характеризує номінальні потенційні можливості підприємства на відміну від традиційного й, на наш погляд, помилкового підходу, що використовує максимальні величини показників виробничих характеристик об'єктів.
Михайленко О. В. [41]	Потенційна можливість виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення, а також максимально можлива сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив якісного розвитку соціально-економічної системи підприємства у певному середовищі господарювання.
Дацій Н. В. [12]	Виробничий потенціал підприємства це відображення його виробничої діяльності і складається він з наявних матеріально-технічних факторів трудового потенціалу підприємства.
Олесюк О. І. [68]	Максимально можлива сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив (можливостей) якісного розвитку соціально-економічної системи підприємства у певному середовищі господарювання (ситуаційно-ринкова складова) з урахуванням ресурсних, структурно-функціональних, часових, соціокультурних та інших обмежень.
Навчальний економічний словник-довідник [11]	Це система взаємопов'язаних та певною мірою взаємозамінних елементів, що виконують різні функції у процесі забезпечення випуску конкурентоспроможної (або ні) продукції та досягнення інших цілей розвитку підприємства.
Метленко Н. Г. [40]	Це інтегрована система функціонуючих та потенційних можливостей структурованої сукупності виробничих ресурсів промислового підприємства, яка сформована на основі системного підходу та здатна забезпечити розширене виробництво конкурентоспроможної продукції, отримувати максимальний ефект від операційної діяльності підприємства за допомогою підприємницьких здібностей персоналу з метою забезпечення сталого економічного розвитку промислового підприємства та задоволення корпоративних і суспільних інтересів..
Шепель Н. Г. [73]	Сукупність вартісних і натурально-речових характеристик виробничої бази підприємства, яка забезпечує можливість виробляти продукцію визначеної номенклатури, технічного рівня і якості в необхідному обсязі.

Швець В. Я., Жаран К. С. [72]	Це здатність виробничої системи виробляти матеріальні блага, використовуючи наявні ресурси виробництва, а також сукупність потенційних можливостей діяльності та наявність альтернатив, найбільш вдала комбінація яких дозволяє отримати ефективні економічні результати та синергійний ефект. Для стабільності та фінансової стійкості в роботі підприємства в сучасному швидкоплинному ринковому середовищі не достатньо врахувати лише ресурси.
----------------------------------	--

Джерело: розроблено автором

Не відкидаючи усіх підходів науковців-економістів до визначення сутності потенціалу, доцільно погодитися з тлумаченням, запропонованим Герасимчук З.В. та Ковальською Л.Л. Вони визначають потенціал як максимально можливі характеристики функціонування об'єкта, що враховують вплив різноманітних факторів через раціональне використання ресурсів усіх типів задля досягнення поставлених цілей [8].

За умовами концепції, сформованої Федоніним О.С., Рєпіною І.М. та Олексюком О.І., потенціал підприємства розглядається як складна, динамічна та поліструктурна система. Ця система має власні закономірності розвитку, засвоєння яких суттєво впливає на ефективність господарської діяльності, темпи економічного зростання й рівень його якості. Таким чином, потенціал підприємства можна охарактеризувати через чотири ключові аспекти: [60]

1. Перший аспект. Потенціал підприємства визначається реальними можливостями в конкретній сфері соціально-економічної діяльності. Ці можливості включають як реалізовані напрями, так і ті, що з певних причин залишаються нереалізованими.

2. Другий аспект. Потенціал підприємства прямо залежить від сукупності наявних ресурсів і резервів (матеріальних, економічних, фінансових, соціальних тощо), які можуть бути залученими або ще не використовуються у виробництві, але готові до застосування. Таким чином, потенціал характеризується обсягом як активних, так і пасивних ресурсів, здатних забезпечити виробничу діяльність.

3. Третій аспект. Важливим чинником потенціалу є навички та компетенції персоналу різних категорій, що сприяють ефективному використанню можливостей підприємства задля виробництва продукції, надання послуг чи виконання робіт. Все це має забезпечувати максимізацію доходу (прибутку) та стабільне функціонування і розвиток виробничо-комерційної системи.

4. Четвертий аспект. Рівень реалізації потенціалу підприємства (обсяг виготовленої продукції або отриманого прибутку) великою мірою залежить від вибраної форми організації підприємництва та відповідної до неї організаційної структури управління.

На завершення варто відзначити, що наведені підходи демонструють домінування однобічного розуміння економічної сутності потенціалу. Переважають трактування цього поняття або як сукупності ресурсів, або як здатності господарської системи забезпечувати випуск продукції, або ж як можливості виробничих сил досягати певного рівня ефективності. Цікавою щодо цього є запропонована Н. Т. Ігнатенком та В. П. Руденком класифікація ознак поняття «потенціал», загальноновживана у вітчизняній науковій літературі (рис. 1.1).

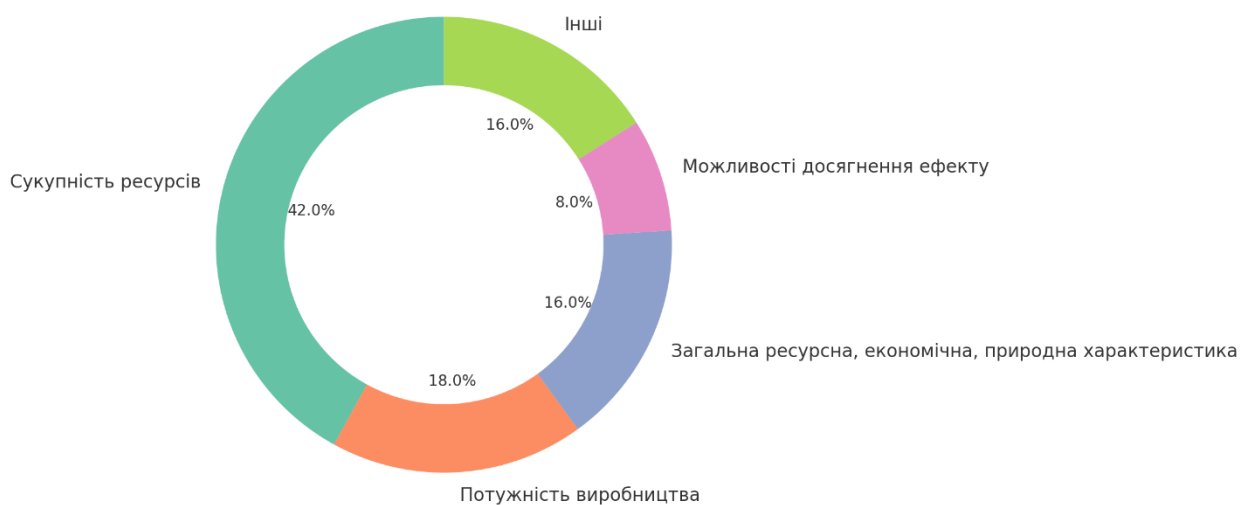

Рис. 1.1. Ознаки поняття «потенціал»

Джерело: створено автором на основі власних досліджень

Розглянуті концептуальні підходи до визначення категорії "потенціал" слід адаптувати для аналізу поняття "виробничий потенціал", звертаючи увагу на специфіку його тлумачення. Для цього необхідно дослідити проблематику визначення даної категорії через такі ключові аспекти: сукупність наявних ресурсів, інтеграція факторів виробництва та оптимальне використання виробничих потужностей з метою досягнення максимальних результатів (рис. 1.2).

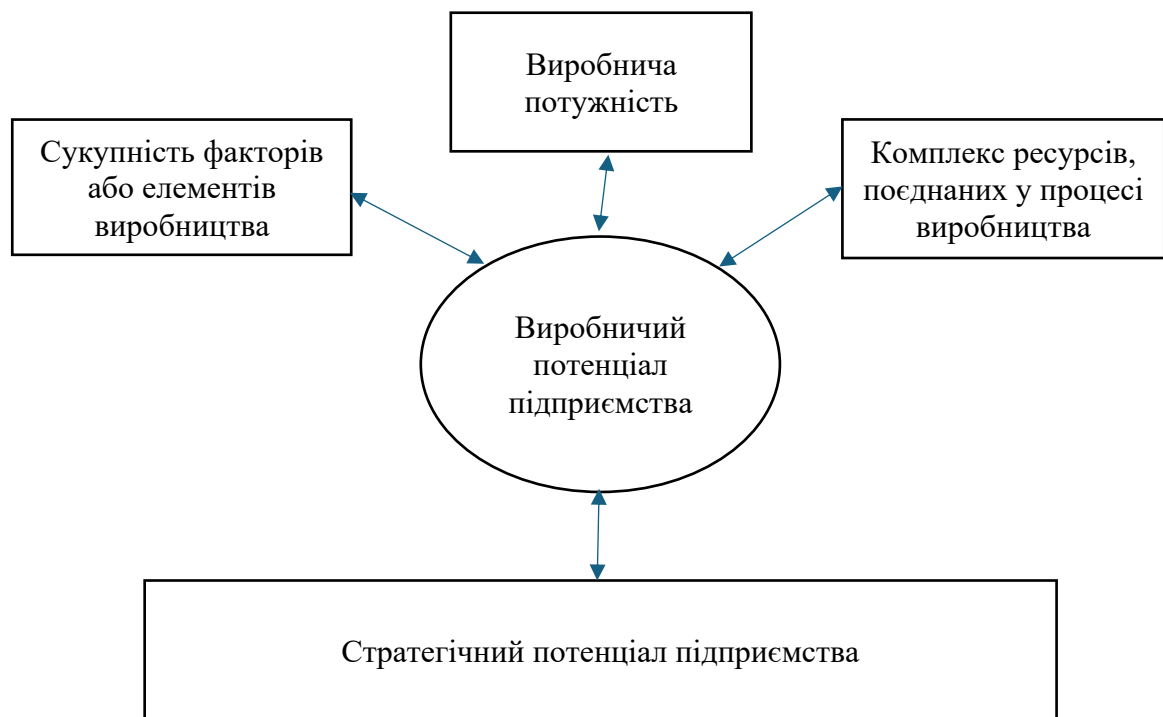

Рис.1.2. Підходи до визначення поняття «виробничий потенціал»

Джерело: складено на основі [6]

Аналізуючи сучасні підходи науковців до визначення виробничого потенціалу підприємства, можна дійти висновку, що більшість із них дотримується ресурсного підходу (табл. 1.2). Однак, у процесі огляду наведених трактувань поняття виробничого потенціалу стає очевидним, що жоден із дослідників не звертає належної уваги на низку ключових аспектів. По-перше, це питання відтворення ресурсів. Формування та розвиток виробничого потенціалу потребує не лише використання певної сукупності ресурсів, а й їх постійного відтворення, а також оптимального співвідношення

між різними складовими, що зрештою визначає величину потенціалу. По-друге, недостатньо досліджена проблема раціонального використання ресурсів, оскільки їх екстенсивне застосування може призвести до диспропорцій у природно-ресурсному потенціалі, що негативно впливає на відтворювальні процеси формування виробничого потенціалу.

Отже, ресурсний підхід до визначення категорії виробничого потенціалу не враховує всіх аспектів механізмів його формування та розвитку.

Інший підхід, запропонований другою групою дослідників, зводиться до розуміння виробничого потенціалу як сукупності виробничих факторів або елементів. Найглибший аналіз цих підходів представлений у працях З.В. Герасимчук і Л.Л. Ковальської. Наприклад, лауреат Нобелівської премії Дуглас Норт ототожнює виробничий потенціал із сукупністю факторів виробництва та кінцевих товарів. Пол Самуельсон наголошує, що в межах ринкових відносин економічна сутність цієї категорії трансформується у форму капіталу [7].

Водночас В.К. Фальцман визначає виробничий потенціал шляхом обмеження його до основних фондів, виробничих потужностей і парку устаткування, які, у свою чергу, визначають економічні можливості країни щодо створення матеріальних благ, необхідних для задоволення суспільних потреб. Інший погляд пропонує О.Б. Чернега, який розглядає виробничий потенціал як єдність природних і трудових ресурсів, матеріальних умов, а також організаційних та інформаційних компонентів, що взаємодіють у діалектичному зв'язку і функціонують як інтегрована цілісна система.

Таким чином, дослідження виробничого потенціалу демонструють багатовимірність цієї категорії, однак потребують більш глибокого опрацювання аспектів її формування та ефективного використання.

Таблиця 1.2

Визначення поняття «виробничий потенціал»

Автор 1	Визначення 2
Іщук С. О.	Це складна, організована, динамічна система, яка формується з множин елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції в процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості в терміни, визначені ринком.
Должанський І. Ж.	Обсяг робіт у одиницях виміру витрат праці (нормо-годин), що може бути виконаний протягом деякого періоду часу основними виробничими працівниками на базі наявних виробничих фондів й оптимальній організації праці й виробництва.
Бачевський Б. Є.	Здатність підприємства до подальшої його діяльності, що базується на тих ресурсах, які має. Цю здатність воно реалізує, використовуючи резерви.
Воронкова А. Е.	Сукупність вартісних і натурально-речовинних характеристик виробничої бази, що виражається в потенційних можливостях провадити продукцію певного складу, технічного рівня і якості в необхідному обсязі
Федонін О. С.	Сукупність властивостей, накопичених системою в процесі її становлення й зумовлююча її можливість до функціонування й розвитку.
Горбунов Е.	Джерела можливостей, коштів, запасу, які можуть бути наведені в дію, використані для рішення якого-небудь завдання або досягнення певної мети; можливості окремої особи, суспільства, держави в певній області
Должанський І. Ж.	Величина, що характеризує номінальні потенційні можливості підприємства на відміну від традиційного й, на наш погляд, помилкового підходу, що використовує максимальні величини показників виробничих характеристик об'єктів
Михайленко О. В.	Потенційна можливість виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення, а також максимально можлива сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив якісного розвитку соціально-економічної системи підприємства у певному середовищі господарювання.
Дацій Н. В.	Виробничий потенціал підприємства це відображення його виробничої діяльності і складається він з наявних матеріально-технічних факторів трудового потенціалу підприємства
Великий економічний словник	Це наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення, здійснення будь-чого
Олесюк О. І.	Максимально можлива сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив (можливостей) якісного розвитку соціально економічної системи підприємства у певному середовищі господарювання (ситуаційноринкова складова) з урахуванням ресурсних, структурно-функціональних, часових, соціокультурних та інших обмежень.

Продовження табл. 1.2

1	2
Навчальний економічний словник-довідник	Це система взаємопов'язаних та певною мірою взаємозамінних елементів, що виконують різні функції у процесі забезпечення випуску конкурентоспроможної (або ні) продукції та досягнення інших цілей розвитку підприємства
Метленко Н.Г.	Це інтегрована система функціонуючих та потенційних можливостей структурованої сукупності виробничих ресурсів промислового підприємства, яка сформована на основі системного підходу та здатна забезпечити розширене виробництво конкурентоспроможної продукції, отримувати максимальний ефект від операційної діяльності підприємства за допомогою підприємницьких здібностей персоналу з метою забезпечення сталого економічного розвитку промислового підприємства та задоволення корпоративних і суспільних інтересів.
Шепель Н. Г.	Сукупність вартісних і натуральноречових характеристик виробничої бази підприємства, яка забезпечує можливість виробляти продукцію визначеної номенклатури, технічного рівня і якості в необхідному обсязі.
Швець В. Я., Жаран К. С.	Це здатність виробничої системи виробляти матеріальні блага, використовуючи наявні ресурси виробництва, а також сукупність потенційних можливостей діяльності та наявність альтернатив, найбільш вдала комбінація яких дозволяє отримати ефективні економічні результати та синергійний ефект. Для стабільності та фінансової стійкості в роботі підприємства в сучасному швидкоплинному ринковому середовищі не достатньо врахувати лише ресурси.

Джерело: створено на основі [6, 16, 40-71]

З аналізу наведених даних можна зробити висновок, що в науковій спільноті існують різні підходи до визначення сутності виробничого потенціалу. Перший підхід, відомий як "ресурсний", трактує виробничий потенціал як сукупність ресурсів, засобів та запасів, які підприємство може використати в процесі виробництва продукції чи надання послуг задля досягнення поставлених цілей. Проте, цей підхід, на нашу думку, не розкриває всеспрямованої сутності поняття, оскільки не враховує сучасних потреб економіки.

Інший підхід визначає виробничий потенціал через перспективні можливості підприємства та рівень його потужності. Третій підхід спрямований на аналіз відповідності між наявним виробничим потенціалом підприємства та його стратегічними завданнями. Водночас виробничий

потенціал у цьому контексті розглядається не лише як набір ресурсів, але і як здатність підприємства реалізовувати свої цілі завдяки цим ресурсам.

Узагальнюючи зазначені концепції, можна дійти до висновку, що виробничий потенціал – це комплекс наявних і потенційних ресурсів підприємства, який забезпечує досягнення стратегічних цілей через вплив зовнішніх та внутрішніх чинників. Це визначення викликає потребу окреслити складові виробничого потенціалу, адже для оцінки його джерел необхідно чітко розуміти природу самих ресурсів [4].

Виробничий потенціал аграрного підприємства є багатогранною системою, що включає кілька ключових компонентів: потенціал земельних ресурсів і природно-кліматичних умов, потенціал основних фондів, оборотних та необоротних активів, трудовий потенціал, а також фінансовий і інвестиційно-інноваційний потенціали.

Потенціал земельних ресурсів та природно-кліматичних умов визначається здатністю підприємства ефективно використовувати природні блага як базові засоби для виробництва. Для аграрного сектору земельні ресурси формують до 70% загального потенціалу та залежать від їх якісних характеристик, які напряду впливають на продуктивність.

Потенціал основних фондів відображає технічно-технологічну базу підприємства через наявність та приховані можливості цих фондів для забезпечення виробничих процесів.

Потенціал оборотних активів складають запаси сировини, матеріалів, палива та інших допоміжних елементів, які забезпечують безперервність виробничого циклу. Їх своєчасне та системне оновлення є необхідною умовою стабільності виробництва.

Потенціал нематеріальних активів представляє собою здатність підприємства використовувати інтелектуальну власність та інші нематеріальні ресурси для досягнення економічної вигоди. До таких ресурсів належать знання, досвід, патенти, ліцензії та аналітичні дані.

Фінансовий потенціал визначається компетентністю підприємства управляти власними та залученими фінансовими ресурсами, а також забезпечувати їх приріст у разі необхідності.

Інвестиційно-інноваційний потенціал охоплює сукупність реальних та перспективних можливостей підприємства, які дозволяють запроваджувати інновації за допомогою фінансування з різних джерел.

Трудовий потенціал являє собою комплексну характеристику, що визначає здатність працівників брати участь у виробничому процесі, враховуючи їх психофізіологічні особливості, рівень професійних компетенцій та трудового досвіду, за умов наявності відповідних організаційно-технічних умов. У контексті військового конфлікту в країні склалася складна демографічна ситуація, оскільки значна частина працездатного населення або виїхала за кордон, або була мобілізована до лав Збройних сил України. Це створює суттєві виклики для підприємств, адже саме трудовий потенціал є ключом до реалізації інших складових ресурсного потенціалу організації.

В умовах дефіциту трудових ресурсів одним із можливих рішень може бути залучення аутсорсингових послуг. Такий підхід дозволяє знизити фінансове навантаження на підприємство та запобігти зупинці виробничих процесів. Особливо це актуально для аграрного сектору, де сезонний характер діяльності вимагає безперервності робіт у критичні періоди. Використання аутсорсингу сприяє забезпеченню стабільності операційної діяльності підприємств навіть у складних соціально-економічних умовах.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що елементи виробничого потенціалу охоплюють усі складові, які підприємство залучає у своїй діяльності для реалізації визначених цілей.

У сучасній економічній літературі існує різноманітність підходів до трактування категорії структури виробничого потенціалу підприємства. Переважна кількість дослідників розглядають ресурсну складову як ключовий елемент потенціалу, проте пропонують різні погляди щодо кількості та складу

компонентів, які його формують. Деякі науковці вважають, що виробниче забезпечення охоплює лише робочі знаряддя, інші включають також інструменти, треті додають природно-кліматичні ресурси. Окрім цього, є група дослідників, які визначають виробничий потенціал ширше, включаючи засоби виробництва, працю і предмети праці.

У деяких підходах структура виробничого потенціалу розглядається ще більш комплексно та включає додаткові складові, такі як системи зі збору, обробки і використання інформації, діловий досвід, енергетичні ресурси тощо. Проте, навіть за умов збігу окремих поглядів на структуру потенціалу фірми, ресурсно-орієнтованого підходу часто недостатньо для повної характеристики цього явища. Необхідно враховувати ключові компоненти виробничого потенціалу, які доповнюють ресурсний аспект іншими важливими елементами та забезпечують більш системне розуміння поняття.

У широкому трактуванні структура виробничого потенціалу охоплює всі аспекти, що сприяють функціонуванню та розвитку підприємства. Виробничий потенціал може бути визначений як запас існуючих та перспективних можливостей підприємства у галузі виробництва, які ґрунтуються на ефективному залученні та використанні ресурсів для досягнення оптимального обсягу продукції або послуг за умов наявного рівня забезпечення ресурсами.

Доцільним є розгляд виробничого потенціалу як синергетичного поєднання трудового потенціалу та інших складових, спрямованих на досягнення заданих економічних результатів. Таким чином, виробничий потенціал виступає комплексною системою, що об'єднує фінансові, матеріально-сировинні, техніко-технологічні, трудові та інформаційні компоненти. У сукупності ці складові забезпечують ефективність функціонування підприємства (рис.1.3):

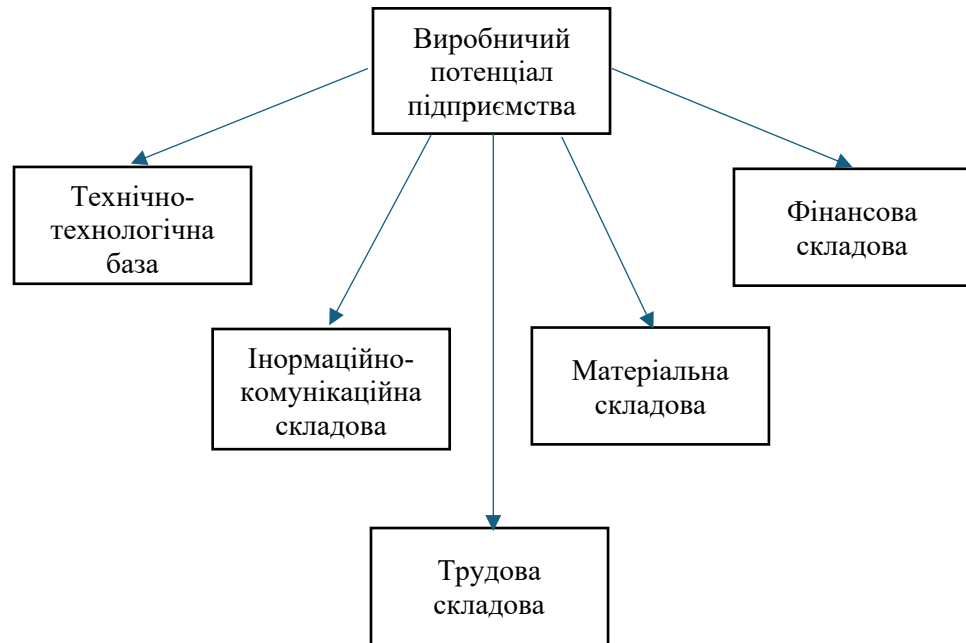

Рис.1.3. Структура виробничого потенціалу підприємства

Джерело: складено на основі [5, 10, 57]

Аналіз рівня та ефективності використання трудових ресурсів підприємства є необхідним для оцінки й розрахунку потенційних резервів економії праці. Це досягається шляхом упровадження більш раціональних підходів до розподілу співробітників, оптимізації їхнього робочого навантаження та гармонійного розподілу за рівнем кваліфікації.

1.2. Методи оцінки та система управління виробничим потенціалом.

Оцінка виробничого потенціалу підприємства є ключовим аспектом для формування ефективної стратегії управління та забезпечення стабільного розвитку. Цей процес передбачає аналіз рівня використання ресурсів, ідентифікацію резервів і розробку напрямів подальшого розвитку. Серед основних методів оцінки виробничого потенціалу виділяють економіко-статистичний, метод виробничих функцій, вартісний, індексний, індикаторний та матричний підходи. Кожен із зазначених методів

характеризується специфічними підходами до аналізу й особливостями практичного застосування. Наведений перелік методів та їх короткий опис представлено нижче. (табл. 1.3):

Таблиця 1.3

Перелік та короткий опис методів оцінки виробничого потенціалу

Метод	Опис	Ключові характеристики
Економіко-статистичний	Використання статистичних показників для аналізу динаміки та ефективності ресурсів.	Простота використання; аналіз тенденцій; застосування трендових і кореляційних моделей.
Метод виробничих функцій	Моделювання залежності між вхідними ресурсами та результатами виробництва.	Кількісний аналіз; можливість прогнозування; оцінка внеску окремих факторів.
Метод вартісної оцінки	Оцінка вартості компонентів виробничого потенціалу для визначення його економічної цінності.	Фокус на фінансових показниках; корисність для інвестиційного аналізу та реструктуризації.
Індексний метод	Побудова індексів для аналізу змін показників у часі або порівняння їх з базовими значеннями.	Моніторинг змін; порівняльний аналіз; оцінка динамічності розвитку.
Індикаторний метод	Формування системи індикаторів для комплексної оцінки виробничого потенціалу.	Комплексність; використання багатовимірних показників; інтеграція різних параметрів у єдину систему.
Матричний метод	Аналіз взаємозв'язків між компонентами потенціалу через матричні структури.	Візуалізація взаємозв'язків; ідентифікація слабких місць; планування шляхів удосконалення.

Джерело: створено на основі [39, 31]

Економіко-статистичний метод є одним із найширше застосовуваних підходів у сучасному аналізі економічної діяльності, оскільки він використовує статистичні інструменти для оцінки ефективності ресурсного використання та виявлення закономірностей у динаміці виробничих процесів. Основною перевагою цього методу виступає здатність аналізувати минулі зміни і формувати прогнози щодо майбутніх тенденцій.

Метод виробничих функцій орієнтовано на моделювання взаємозв'язків між обсягами залучених ресурсів та результатами їхнього використання. За допомогою виробничих функцій, таких як функція Кобба-Дугласа, можна

оцінити вплив змін у використанні чинників виробництва, зокрема праці чи капіталу, на основні показники ефективності діяльності підприємства.

Метод вартісної оцінки зосереджується на визначенні економічної цінності виробничих ресурсів і активів, включаючи оцінку вартості обладнання, матеріалів та нематеріальних активів. Даний підхід набуває особливої значущості у контексті реструктуризаційних процесів або при проведенні інвестиційного аналізу.

Індексний метод надає змогу кількісно оцінювати зміни окремих показників у динаміці, а також порівнювати їх з базовими значеннями. Цей метод отримує високу практичну цінність у процесах моніторингу продуктивності та аналізу ефективності роботи окремих підрозділів підприємства.

Індикаторний метод являє собою інтегрований підхід, заснований на застосуванні системи індикаторів для комплексної оцінки різних аспектів виробничого потенціалу підприємства. Використання інтегрованої системи індикаторів дозволяє сформувати всебічне уявлення про стан підприємства.

Матричний метод спрямований на детальний аналіз взаємозв'язків між елементами виробничого потенціалу шляхом застосування матриць. Це дозволяє ідентифікувати сильні та слабкі сторони діяльності підприємства, а також визначити пріоритетні напрями для вдосконалення.

Обрані методи можуть застосовуватись залежно від потреб підприємства як ізольовано, так і у комбінації, що забезпечує більш повний та всебічний аналіз його діяльності.

Згідно з теоретичними положеннями менеджменту, управління уявляє собою цілеспрямовану організаційну діяльність суб'єкта, спрямовану на здійснення впливу на певний об'єкт з метою приведення останнього у бажаний стан відповідно до потреб суб'єкта управління.

Управління являє собою багатогранний процес, який включає широкий спектр можливих сценаріїв розвитку, використаних інструментів та методологій, що залежать від кінцевої мети самого процесу. Виходячи з

визначення управлінського процесу, слід зауважити, що управління виробничим потенціалом підприємства можна охарактеризувати як цілеспрямований організуючий вплив з боку суб'єкта управління на виробничу діяльність підприємства та супутні процеси з метою досягнення бажаного фінансового стану підприємства, якого прагне суб'єкт.

Система, своєю чергою, визначається як взаємопов'язана сукупність елементів, що утворюють цілісність із новими властивостями, які не притаманні окремим її частинам. У межах теорії менеджменту прийнято виділяти три основні типи систем: технічні, егратичні та організаційні управлінські системи.

В економічній сфері переважну кількість становлять саме системи організаційного типу, тобто такі, що спрямовані на управління підприємствами, фірмами, галузями, секторами промисловості та навіть державою. Ці системи належать до найбільш складних для управління через наявність таких специфічних характеристик:

- здатність до самовизначення цілей та самоорганізації;
- необхідність врахування численних політичних, соціальних та економічних факторів під час управління;
- висока невизначеність початкових даних та неможливість прогнозування всіх впливових факторів; обмежені можливості застосування математичних моделей для прийняття рішень;
- вирішальна роль людського фактора у процесах прийняття рішень та плануванні використання ресурсів, що супроводжується ризиком помилок;
- орієнтація на задоволення певних соціальних потреб.

Як і будь-яка інша система, організаційна система управління володіє визначеною структурою, яка включає такі ключові елементи: суб'єкт управління, об'єкт управління, функції управління, механізм управління, управлінські кадри та сам процес управління.

Таблиця 1.4

Типи систем управління та їх особливості

Тип	Зміст	Властивості
Технічна	Системи, в яких наявні технічні пристрої, здатні функціонувати протягом певного часу без участі людини.	– Чітко визначена мета або група цілей управління (зазвичай одна). – Відсутність участі людини в контурі управління. – Висока визначеність вхідних даних та можливість формалізації процесів за допомогою математичних моделей.
Ергатична	Системи, що включають в контур управління як технічні пристрої, так і людей, які взаємодіють із цими пристроями.	– Необхідність врахування психологічних характеристик людини, яка є частиною управлінського контуру. – Невизначеність вхідних даних та неможливість повного формалізованого опису процесів функціонування. – Потреба керувати великою кількістю різноманітних підсистем.
Організаційна	Системи, що включають колективи людей	– Група складається мінімум з двох осіб, які ідентифікують себе як частину цієї спільноти. – Наявність спільної мети, яку всі учасники вважають важливою. – Учасники групи свідомо співпрацюють для досягнення загальної значущої мети.

Джерело: створено на основі [30]

На думку авторів, система управління виробничим потенціалом підприємства представляє собою інтегровану множину цілей, принципів, методів, прийомів, форм і стимулів менеджменту, які використовуються підприємцем у рамках організації та керівництва виробничими процесами. Метою такої системи є досягнення максимально ефективного використання й поступового розвитку виробничого потенціалу підприємства. Деталізацію складових компонентів цієї системи подано в таблиці 1.5.

Об'єктом управління в межах зазначеної системи є саме виробничий потенціал підприємства. Водночас, залежно від конкретної мети управлінського процесу чи актуальних проблем, об'єкт управління може варіюватися. Зокрема, це може бути як сукупний виробничий потенціал підприємства, так і його окремі компоненти, включно з потенціалом технічного персоналу, ресурсами земельних і природно-кліматичних умов,

основними засобами виробництва, оборотними фондами, інформаційними активами чи нематеріальними ресурсами.

Суб'єктом управління виступає керівник підприємства або спеціалізована група, створена для вирішення відповідних завдань.

Механізм управління виробничим потенціалом підприємства передбачає визначення конкретної цілі управлінської діяльності. Основна мета – забезпечення найбільш ефективного використання наявного потенціалу та сприяння його поступальному розвитку.

Таблиця 1.5

Особливості компонентів системи управління виробничим потенціалом підприємства

Назва компоненту та його зміст	Управління виробничим потенціалом
Об'єкт управління, тобто те, на що спрямовано керуючий вплив суб'єкта	Виробничий потенціал підприємства
Суб'єкт управління – той, хто впливає на об'єкт з метою переведення його у новий стан.	Керівництво підприємства
Функції управління – відокремлені напрями управлінської діяльності, які забезпечують управлінську дію	Планування, організація, мотивація, контроль.
Кадри управління – працівники, що здійснюють функції управління або сприяють їхньому здійсненню.	Працівники підприємства
Механізм управління – це сукупність цілей, принципів, методів, прийомів, форм і стимулів менеджменту, взаємозалежний вплив яких забезпечує найбільш ефективний розвиток соціальної групи, організації й суспільства в цілому.	Ціль управління: забезпечення найбільш ефективного використання та розвитку виробничого потенціалу підприємства. Принципи управління: системність, обґрунтованість, комплексність, адаптивність, цілеспрямованість, динамічність, оптимальність, прогнозованість, гнучкість. Методи управління: системний, факторний, кластерний аналіз, діагностика, моделювання, прогнозування та планування. Підходи до управління: аспектичний, ситуаційний, системний, процесний, синергетичний.
Процес управління – вплив органів і кадрів управління на об'єкт управління за допомогою обраних методів для досягнення запланованих цілей.	Процес управління та його структура залежить від цілі підприємства та повинен розпочинатися саме зі стратегічного планування його діяльності.

Джерело: складено на основі [30]

Принципи, на яких базується система управління майновим потенціалом підприємства, мають таку нормативну структуру та зміст:

- системність: забезпечує процес формування складових елементів виробничого потенціалу з метою їх гармонізації та узгодженості. Цей принцип передбачає дотримання інтегративного підходу під час розробки стратегій і тактик фінансування, а також під час впровадження запланованих заходів через вивчення системи взаємопов'язаних і взаємоузгоджених показників.

- обґрунтованість: передбачає формування виробничого потенціалу на основі об'єктивних, реалістичних показників економічного та соціального розвитку підприємства.

- комплексність: визначає необхідність охоплення всього спектра функцій управління майновим потенціалом підприємства, включаючи планування, організацію, мотивацію, координування та контроль.

- адаптивність: вказує на важливість створення багатоваріантних структур виробничого потенціалу, які мають бути адаптовані до умов зовнішнього та внутрішнього середовища, що постійно змінюються.

- цілеспрямованість: акцентує увагу на досягненні певних цілей і виконанні завдань, визначених підприємством у конкретний період щодо формування та оптимального використання його виробничого потенціалу.

- динамічність: спрямована на врахування змін у структурі виробничого потенціалу відповідно до динаміки внутрішніх і зовнішніх факторів підприємницького середовища.

- оптимальність: підкреслює необхідність забезпечення максимальної економічної ефективності шляхом мінімізації витрат самої системи управління майновим потенціалом.

- прогнозованість: передбачає заздалегідь продумане реагування на ймовірні негативні явища через створення необхідних механізмів для локалізації чи протидії таким подіям.

- гнучкість: вказує на те, що система управління виробничим потенціалом має бути адаптивною та здатною до змін під впливом різних зовнішніх і

внутрішніх умов.

Щодо основних методів управління економічними поняттями, у тому числі й майновим потенціалом підприємства, вони зведені в табл. 1.6:

Таблиця 1.6

Методи управління економічними категоріями та їх зміст

Назва методу	Зміст методу
Системний аналіз	Системний аналіз полягає у вивченні об'єкта дослідження як цілісної сукупності складових елементів, що формують систему. У контексті наукових досліджень цей метод охоплює оцінку поведінки об'єкта як системної єдності, враховуючи всі чинники, які впливають на його функціонування.
Діагностика	Діагностика визначається як процес дослідження стану об'єкта з метою виявлення відхилень від нормального функціонального стану. Це здійснюється шляхом застосування сучасних технологічних засобів та інструментів, спрямованих на ідентифікацію наявних проблем, потенційно слабких ланок, а також прогнозування можливих майбутніх ускладнень.
Факторний аналіз	Факторний аналіз полягає у дослідженні впливу окремих чинників (причин) на економічний або майновий потенціал підприємства. Для досягнення цього використовуються як детерміновані, так і стохастичні методи дослідження залежно від специфіки завдань.
Кластерний аналіз	Кластерний аналіз є методом багатовимірною статистичного дослідження, що включає збір даних про вибрані об'єкти і формування порівняно однорідних груп (кластерів), об'єкти яких мають схожі характеристики.
Моделювання	Моделювання передбачає створення моделі досліджуваного об'єкта на основі детального аналізу його ключових характеристик. Процес охоплює як експериментальний, так і теоретичний аналіз отриманої моделі, а також її коригування відповідно до нових даних з метою підвищення точності і достовірності висновків.
Планування	Планування зосереджується на розробці комплексу заходів для досягнення специфічних цілей. Це включає визначення логічної послідовності дій з урахуванням ефективного використання наявних ресурсів організації або підприємства.
Прогнозування	Прогнозування базується на аналізі закономірностей розвитку виробничого потенціалу та передбаченні найбільш ймовірних або альтернативних шляхів його подальшого розвитку. Водночас прогнозування створює основу для вибору оптимальної стратегії та формулювання політики підприємства з орієнтацією на довгострокову перспективу.

Джерело: складено на основі [7]

Управління виробничим потенціалом підприємства є багатограним процесом, який вимагає застосування різноманітних підходів. Серед основних відзначають аспектний, ситуаційний, системний, процесний та синергетичний

підходи. Ефективність управління значною мірою залежить від здатності усувати слабкі місця й проблеми на основі аналізу конкретних складових виробничого потенціалу, які відхиляються від запланованих параметрів, визначених у стратегічних цілях підприємства.

Для підвищення рівня виробничого потенціалу підприємства через його нарощування використовується певна сукупність шляхів, що ґрунтується на дії рушійних сил і відповідних факторів. Ці заходи структуровано відповідно до складових виробничого потенціалу.

Основні напрями нарощування виробничого потенціалу за рахунок підвищення ефективності використання основних фондів включають:

1. Технічне вдосконалення засобів праці, що передбачає:

- технічне переозброєння на основі комплексної автоматизації та впровадження гнучких виробничих систем;
- заміну морально застарілої техніки й модернізацію обладнання;
- усунення вузьких місць і диспропорцій у структурах виробничих потужностей;
- механізацію допоміжних і обслуговуючих процесів виробництва;
- стимулювання винахідницької та раціоналізаторської діяльності.

2. Оптимізація використання машинного обладнання за рахунок:

- ліквідації чи альтернативного використання недіючого обладнання (через оренду, лізинг тощо);
- скорочення ремонтного циклу обладнання;
- мінімізації простоїв – як цілозмінних, так і внутрішньозмінних.

3. Покращення організації та управління виробничими процесами, зокрема:

- прискорення досягнення проектної продуктивності нововведених основних фондів;
- запровадження принципів наукової організації праці й оптимізації виробничих процесів;
- належне забезпечення матеріально-технічними ресурсами;

- удосконалення управлінських функцій на основі сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій;
- розвиток матеріального стимулювання працівників для підвищення загальної ефективності виробництва.

Таблиця 1.7

Процес управління виробничим потенціалом підприємства

Етап	Опис
1. Постановка цілей	- Визначення стратегічної мети компанії. - Формулювання цілей у сфері виробничої діяльності. - Узгодження завдань і цілей системи управління виробничим потенціалом.
2. Оцінка	- Розподіл складових елементів виробничого потенціалу. - Вибір оптимального підходу для оцінювання потенціалу. - Розробка системи показників для кожного елемента виробничого потенціалу. - Визначення методу оцінки. - Проведення розрахунків.
3. Порівняння	- Аналіз відповідності отриманих результатів встановленим цілям діяльності. - Ідентифікація слабких точок в управлінні виробничим потенціалом підприємства.
4. Коригування	- Розробка заходів для підвищення ефективності використання виробничого потенціалу. - Удосконалення і коригування цілей виробничої діяльності.

Джерело: створено на основі [21,28]

Шляхи підвищення виробничого потенціалу підприємства шляхом максимізації ефективності використання трудових ресурсів передбачають низку заходів, орієнтованих на оптимізацію організаційних, технічних та управлінських процесів. До ключових із них належать:

1. Удосконалення системи спеціалізації і кооперування виробництва, а також методології організації виробничих процесів.
2. Оптимізація розподілу праці, впровадження прогресивних моделей кооперування, ефективна організація робочих місць і забезпечення сучасного обслуговування.
3. Поліпшення методів підбору і розстановки кадрів, підвищення їхньої кваліфікації та професійної підготовки.

4. Інтеграція сучасних методів і прийомів праці, а також усесторонній розвиток напрямів удосконалення організаційно-трудова аспектів.

5. Оптимізація організаційної структури управління для досягнення більшої гнучкості та ефективності.

6. Досконале виконання функцій управління із застосуванням новітніх методів, механізація та автоматизація управлінських процесів.

Ефективніше використання оборотних фондів становить другий напрям удосконалення виробничого потенціалу і включає:

а) Фаза створення виробничих запасів:

- Раціональне використання сировини та матеріалів.
- Зменшення обсягів наднормативних запасів через оптимізацію системи управління запасами.
- Покращення нормування використання матеріальних ресурсів.
- Ефективна організація постачання: встановлення чітких договірних умов із постачальниками, їхній оптимальний вибір, удосконалення транспортної логістики.
- Вдосконалення складського господарства: впровадження механізованих і автоматизованих систем для вантажно-розвантажувальних робіт.

б) Фаза незавершеного виробництва:

- Використання інноваційної техніки й ресурсозберігаючих технологій, включаючи безвідходне і маловідходне виробництво.
- Розвиток стандартизації та уніфікації процесів задля зниження варіативності виробничих операцій.
- Удосконалення форм і систем організації виробничих процесів.
- Створення стимулюючих механізмів для економного споживання сировини, енергоресурсів і паливних матеріалів.

в) Фаза обігу:

- Оптимізація системи збуту продукції через прогресивні торговельні моделі й технології безготівкових розрахунків.

- Скорочення часу на оформлення документів, встановлення порядку їхнього обігу, посилення дисципліни в договірних і платіжних відносинах.

Підвищення виробничого потенціалу за рахунок удосконалення використання нематеріальних активів охоплює такі заходи:

- Розбудова власної інформаційної бази підприємства як основи для стратегічного планування.

- Раціональне використання накопиченого досвіду і знань, що включає підтримку інноваційних рішень і змін.

- Зміцнення конкурентоздатності через захист ключових компетенцій підприємства.

- Інтеграція сучасних інформаційних систем, таких як MRP, MRP II та ERP, для більш ефективного планування і контролю ресурсів.

Важливим є також розвиток інформаційної складової управління підприємством, зокрема:

- Запровадження системи управління інформаційними ресурсами як інструмента для підвищення ефективності операційної діяльності.

- Модернізація застарілих інформаційно-комунікаційних технологій для кращого управління виробничими процесами.

- Використання стратегічних аналітичних карт для оцінювання та оптимізації системи інформацій

1.3. Система показників оцінки ефективності управління виробничим потенціалом

Ресурсний потенціал є ключовою основою для функціонування та розвитку бізнесу. Лише раціональне використання ресурсів та ефективне управління ними дають змогу підприємствам залишатися конкурентоспроможними, отримувати прибутки й задовольняти потреби навіть за несприятливих зовнішніх умов. Систематична оцінка управління

потенціалом допомагає виявляти слабкі місця і включати виробничий потенціал у господарську діяльність більш ефективно.

Основні діагностичні завдання управління включають оцінку результатів господарської діяльності, аналіз матеріального стану, виявлення впливових факторів, підготовку обґрунтованих управлінських рішень, пошук резервів для покращення роботи підприємства.

Діагностика враховує зовнішні (ринкові умови, інфляція, стабільність законодавства) та внутрішні фактори (операційна, інвестиційна, фінансова діяльність). Для аналізу застосовують формалізовані та неформальні методи.

Формалізовані методи базуються на чітких розрахунках, уникаючи суб'єктивності. До них належать:

- методи економічної статистики (середні значення, графіки, індекси);
- класичні методи оцінки (динаміка показників, бухгалтерський баланс);
- математичні та статистичні методи (кореляційний, регресійний аналіз);
- економетричні методи (моделювання, виробничі функції);
- методи програмування (системний аналіз, лінійне програмування);
- методи операційного менеджменту (теорія ігор, мережеве планування).

Процес діагностики починається із визначення напрямків аналізу, формування списку показників і вибору методології. Спочатку оцінюються фінансовий стан та операційна діяльність із кількісним вимірюванням факторів впливу. На завершальному етапі результати трактуються через неформальні методи. Таким чином, діагностика будується на формалізованих підходах, але завершується неформальними висновками.

Виділяють п'ять основних діагностичних систем:

- горизонтальний аналіз: вивчає динаміку показників у часі;
- вертикальний (структурний) аналіз: оцінює структуру явищ на рівні компонентів об'єкта дослідження;
- порівняльний аналіз: співвідносить показники об'єкта з аналогічними даними інших об'єктів, плановими чи нормативними значеннями;

- аналіз коефіцієнтів: обчислює відносні показники, що точно характеризують економічний та фінансовий стан. Це основна система діагностики;

- комплексний аналіз: інтегрує кілька показників у загальний критерій через побудову моделей чи пірамід [37].

Діагностика проводиться в системі управління підприємством із застосуванням методів оцінки, які представляють правила розрахунку коефіцієнтів для якісної та кількісної оцінки господарсько-фінансових характеристик.

Можливості виробництва залежать від розвитку виробничої бази – сукупності обладнання та інструментів, безпосередньо задіяних у технологічних процесах. Основні чинники, які впливають на виробничий потенціал підприємства:

- Адаптація стратегічних цілей до галузевих тенденцій довгострокового зростання;

- Процеси глобалізації, що змінюють економічні умови на рівні галузей та регіонів;

- Вихід на ринок нових продуктів, включно з аналогами й замінниками, що впливає на споживачів і конкурентну позицію компанії;

- Зміни у конкуренції через появу нових бізнесів чи вихід технологічно потужних гравців, що реструктуризує ринок і загострює боротьбу за клієнтів;

- Технологічні інновації, які підвищують ефективність і змінюють вимоги до ресурсів, знижуючи витрати та покращуючи якість продукції;

- Коливання попиту на певні види продукції;

- Нові методи маркетингу й просування товарів, які стимулюють інтерес і диференціацію продукції;

- Поширення інновацій, що сприяють технологічному й економічному розвитку;

- зміни у витратах виробництва, що дозволяють за ефекту масштабу займати лідируючі позиції на ринку [38].

Окрім аналізу зовнішніх факторів, важливо вивчати чинники, які формують та впливають на використання внутрішнього потенціалу. Серед ключових: стратегія бізнесу, рівень технологій, організація виробництва, якість управління, система контролю, корпоративна культура, професіоналізм персоналу, облаштування робочих місць, режим праці та відпочинку, стан виробничих приміщень, інновації, оптимізація фінансів та інвестиційна діяльність. Внутрішні фактори більш підконтрольні керівництву і легше модифікуються порівняно із зовнішніми.

Фахівці наголошують на значенні гнучкості виробничої системи для підвищення ефективності. Це здатність швидко адаптуватися до змін без значних перетворень у техніці та організації, дозволяючи переходити на нову продукцію з мінімальними витратами. Гнучкість знижує витрати на переналаштування обладнання та забезпечує випуск різноманітної продукції, відповідаючи сучасним вимогам ринку.

Технології класифікують на стабільні, успішні та еволюційні. Стабільні залишаються незмінними протягом усього їхнього функціонування. Успішні сприяють створенню кількох поколінь продуктів із оновленням їх властивостей. Важливо своєчасно визначати «старіння» таких технологій і коригувати НДДКР. Еволюційні технології змінюють свої характеристики протягом життєвого циклу попиту та стимулюють появу нового покоління продуктів, покращуючи існуючі рішення.

У вітчизняній і зарубіжній літературі для оцінки рівня гнучкості виробництва пропонуються різноманітні показники, серед яких ключовим є фактор гнучкості. Чим вищим є коефіцієнт гнучкості виробництва, тим простіше і швидше здійснюється нарощення обсягів продукції.

Рівень гнучкості виробничої системи визначається двома основними компонентами: кількістю функціональних станів, які система здатна приймати в межах своїх технічних можливостей, а також часом, потрібним для переходу між цими станами. Ці фактори мають протилежний вплив на гнучкість: її

підвищують покращення технічних характеристик та знижують збільшення часу переходу між функціональними станами.

Основні засоби підвищення виробничого потенціалу включають заходи, спрямовані на раціональне використання трудових ресурсів, основних фондів та оборотних коштів. Ефективність цього процесу досягається завдяки таким стратегіям:

Шляхи оптимізації використання техніки та обладнання для збільшення виробничого потенціалу:

- зростання обсягу валової та товарної продукції;
- оновлення та технічне переоснащення основних фондів через автоматизацію, заміну застарілого обладнання, модернізацію, усунення вузьких місць та диспропорцій у потужностях, а також механізацію допоміжних ділянок;
- застосування передових технологій шляхом механізації та автоматизації виробничих процесів, використання винаходів і раціоналізаторських рішень;
- підвищення завантаженості обладнання за рахунок виведення з експлуатації простоюючої техніки (шляхом оренди, продажу тощо), скорочення часу ремонту та зменшення непродуктивних витрат протягом змін;
- удосконалення організації управління виробничими процесами завдяки впровадженню науково-обґрунтованих методів, забезпеченню матеріально-технічними ресурсами, використанню сучасних комп'ютерних технологій та стимулюванню працівників до підвищення продуктивності.

Можливості вдосконалення використання оборотних коштів для підвищення виробничого потенціалу:

- на етапі формування запасів: оптимізація виробничих резервів шляхом ліквідації надлишків, удосконалення нормування, поліпшення логістичних процесів через чіткі договірні умови, вибір оптимальних постачальників і коригування транспортування;

- на стадії незавершеного виробництва: упровадження сучасного обладнання й технологій, включаючи безвідходні методи, розвиток стандартизації та уніфікації, поліпшення форм організації виробництва й ощадне використання ресурсів;

- на етапі реалізації: раціональна організація збуту продукції із залученням електронних платформ та прискорене оформлення документації й руху товарно-матеріальних цінностей.

Прискорений оборот оборотних коштів дозволяє економити фінансові ресурси та оптимізувати обсяги виробництва відповідно до попиту ринку. Покращене використання ресурсів сприяє більш ефективному застосуванню наявного виробничого потенціалу підприємства, що позитивно відображається на його фінансово-економічному стані та загальній продуктивності виробничо-господарської діяльності [37].

1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення у сфері управління виробничим потенціалом підприємства

Нормативно-правове та інформаційне забезпечення управління виробничим потенціалом є важливими складовими ефективного функціонування підприємства. Наявність чітко визначених нормативних актів дозволяє знижувати ризики, пов'язані з ефективністю використання виробничих потужностей, а також забезпечує виконання вимог щодо охорони праці, екології, безпеки та інших важливих аспектів. Регламентування цих процесів сприяє підвищенню прозорості, дотриманню стандартів якості та підтримці національних і міжнародних норм.

Нормативно-правове забезпечення охоплює кілька ключових напрямів, що є важливими для ефективного управління виробничим потенціалом підприємства. До них належать:

- 1) розробка та впровадження внутрішніх стандартів і регламентів, які визначають порядок організації та управління виробництвом;

- 2) встановлення вимог щодо безпеки праці та охорони навколишнього середовища;
- 3) оформлення технічної документації, що регулює виробничі процеси;
- 4) визначення порядку контролю за ефективним використанням виробничих потужностей;
- 5) встановлення процедур для проведення аудиту і моніторингу діяльності підприємства.

Забезпечення правового регулювання трудових відносин є ще одним важливим аспектом. Це охоплює:

- 1) регулювання трудових умов, що безпосередньо впливають на ефективність використання виробничих потужностей;
- 2) визначення порядку забезпечення безпеки на робочому місці;
- 3) створення механізмів для вирішення трудових спорів та конфліктних ситуацій.

Інформаційне забезпечення управління виробничим потенціалом передбачає наявність сучасних інформаційних систем, що дозволяють здійснювати моніторинг і контроль за виробничими процесами. Це включає:

- 1) збір, обробку та систематизацію даних про стан виробничих потужностей;
- 2) використання матеріальних і енергетичних ресурсів;
- 3) оцінку ефективності трудових ресурсів;
- 4) аналіз і прогнозування для оперативного прийняття управлінських рішень щодо оптимізації виробничих процесів.

Інформаційне забезпечення також включає в себе:

- 1) механізми для забезпечення доступу до необхідної інформації для різних підрозділів і співробітників підприємства;
- 2) забезпечення кращої координації та ефективного використання ресурсів;
- 3) реакцію на зміни виробничих умов;

4) оцінку ефективності заходів і прийняття рішень щодо покращення виробничих процесів.

Таким чином, нормативно-правове та інформаційне забезпечення управління виробничим потенціалом є необхідними для забезпечення стабільного розвитку підприємства, зниження ризиків і підвищення ефективності виробництва.

Висновки до розділу 1

1. Поява нових технологій є наслідком прагнення людини полегшити власну працю, яка прикладається для отримання споживчих благ. У процесі зниження орієнтирів суспільства до економічної сфери цей природний мотив перетворюється у бажання невпинно змінювати оточуюче середовище у відповідності до постійно зростаючих потреб. Не дивлячись на все захоплення світової і вітчизняної спільноти наявними та потенційними успіхами в інноваційно-технологічній сфері, тенденції розвитку сучасного суспільства виглядають достатньо загрозливо. Без радикальних проривів у науково-технічній сфері, які б допомогли запуснути механізми регенерації довкілля, подальше впровадження багатьох інноваційних технологій може лише поглибити соціальну-екологічно кризу.

2. Процес управління виробничим потенціалом підприємства собою цілеспрямований організуючий вплив суб'єкта управління на виробничу діяльність підприємства та пов'язані з нею процеси з метою приведення фінансового стану підприємства у бажаний для суб'єкта стан. Оскільки виробничий потенціал є категорією динамічною, що постійно розвивається та видозмінюється, то і управління виробничим потенціалом підприємства вимагає від підприємця бути гнучким до зміни умов внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, проявляти зацікавленість до появи нових методів до його формування, використання та оцінки. Для того щоб

ефективно управляти виробничим потенціалом на підприємстві потрібно розробити власну систему управління виробничим потенціалом. На думку авторів, система управління виробничим потенціалом підприємства являє собою сукупність цілей, принципів, методів, прийомів, форм і стимулів менеджменту, які використовує підприємець в ході управління виробничою діяльністю для забезпечення найбільш ефективного використання та розвитку виробничого потенціалу підприємства.

3. Ресурсний потенціал виступає фундаментальною основою для забезпечення функціонування та сталого розвитку бізнесу. Лише за умов раціонального використання ресурсів та ефективного управління ними підприємства здатні підтримувати конкурентоспроможність, досягати фінансової стабільності та задовольняти економічні й соціальні потреби навіть в умовах несприятливого зовнішнього середовища. Проведення систематичної оцінки управління ресурсним потенціалом дає змогу ідентифікувати наявні слабкі сторони, а також інтегрувати виробничий потенціал у господарську діяльність із більшою результативністю.

4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення управління виробничим потенціалом є ключовими для ефективності підприємства. Чіткі нормативні акти знижують ризики, сприяють раціональному використанню потужностей та гарантують дотримання вимог з охорони праці, екології, безпеки та інших важливих сфер.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

2.1. Організаційно-управлінський аналіз підприємства

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є найбільшим в Україні інтегрованим гірничо-металургійним комбінатом, який працює за принципом повного циклу виробництва чорних металів: від видобутку та збагачення залізної руди до виготовлення готової металопродукції [46].

Основні напрями функціонування підприємства включають:

- видобування та переробку залізної руди;
- виробництво чавуну, сталі та готового металевого прокату;
- виробництво коксу разом із побічною продукцією;
- дослідницьку діяльність і проектування;
- реалізацію продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Щодо форми власності, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (раніше відоме як ВАТ «Криворіжсталь») є приватним підприємством, адже було приватизоване у 2005 році. Наразі 100% акцій компанії належать корпорації ArcelorMittal, яка виступає найбільшим виробником сталі у світі.

Місією підприємства є забезпечення сталого розвитку та підтримка конкурентоспроможності української металургійної галузі. Компанія прагне позиціонувати себе як провідного світового виробника сталі, що відповідає найвищим стандартам якості та екологічної відповідальності.

Географія експорту продукції підприємства охоплює практично всі регіони світу, зокрема Європейський Союз, Туреччину, Близький Схід, Північну Африку та Південну Азію. Висока якість продукції в поєднанні з її конкурентоспроможною ціною забезпечують ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» стабільний попит і визнання на глобальних ринках як надійного постачальника.

Розглянемо типи продукції та послуг, що надаються підприємством. До них належать металопродукція, трубна продукція, інжинірингові та транспортні послуги. Результати аналізу занесено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз продукції та послуг, що надаються

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Тип продукції або послуг	Коментар
Металопродукція	Основною продукцією АрселлорМітал Кривий Ріг є високоякісна металопродукція. Підприємство виробляє широкий асортимент сталевих виробів, включаючи листову сталь, прокат, арматуру та інші види металопрокату. Ця продукція використовується у будівництві, машинобудуванні, енергетиці та інших галузях промисловості.
Трубна продукція	Крім металопрокату, підприємство також спеціалізується на виробництві трубної продукції. Це включає в себе труби різного діаметру та призначення, такі як нафтогазові, водопровідні, опалювальні та інші види труб. Ця продукція використовується у нафтогазовій, будівельній та інших галузях.
Інжинірингові послуги	АрселорМітал Кривий Ріг надає широкий спектр інжинірингових послуг. Це включає розробку проектної документації, розрахунки металоконструкцій, техніко-економічне обґрунтування, авторський нагляд за будівництвом та інші види інжинірингових робіт. Ці послуги користуються попитом серед підприємств, які потребують комплексного підходу до реалізації своїх проєктів.
Транспортні послуги	Підприємство також надає транспортні послуги. Воно має власний парк вагонів-платформ, локомотивів та іншої транспортної техніки, що дозволяє здійснювати перевезення своєї продукції, а також надавати логістичні послуги іншим клієнтам.

Джерело: створено автором на основі власних досліджень

Розглянемо більш детальну інформацію про юридичну особу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», а саме такі характеристики як: повне та скорочене найменування юридичної особи, організаційно-правова форма, ідентифікаційний код юридичної особи, місцезнаходження, дані про розмір статутного капіталу та види діяльності (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Організаційно-правова характеристика суб'єкта господарської
діяльності ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

Ознаки	Характеристика
Повне найменування юридичної особи	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ
Скорочена назва	ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»
Статус юридичної особи	Не перебуває в процесі припинення
Код ЄДРПОУ	24432974
Дата реєстрації	08.04.2004р.
Розмір статутного капіталу	3 859 533 000 грн.
Організаційно-правова форма	публічне акціонерне товариство
Форма власності	приватна
Види діяльності	24.10 Виробництво чавуну, сталі та феросплавів 07.10 Добування залізних руд 19.10 Виробництво коксу та коксопродуктів 36.00 Забір, очищення та постачання води 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель 42.21 Будівництво трубопроводів 43.29 Інші будівельно-монтажні роботи 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля 47.25 Роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах 71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах 85.32 Професійно-технічна освіта 85.59 Інші види освіти, н.в.і.у. 86.10 Діяльність лікарняних закладів
Місцезнаходження юридичної особи	Україна, 50095, Дніпропетровська обл., місто Кривий Ріг, ВУЛ.ОРДЖОНІКІДЗЕ, будинок 1

Джерело: Створено автором на основі [13,49]

«АрселорМіттал Кривий Ріг» має структуру управління, що вирізняється чіткістю та високою ефективністю, забезпечуючи узгоджену та гармонійну діяльність усіх структурних підрозділів підприємства.

Організаційна структура ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» зображена на рис. 2.1.

Ключова роль у цій структурі належить виконавчому директору, який відповідає за стратегічне керівництво та загальний контроль над функціонуванням підприємства.

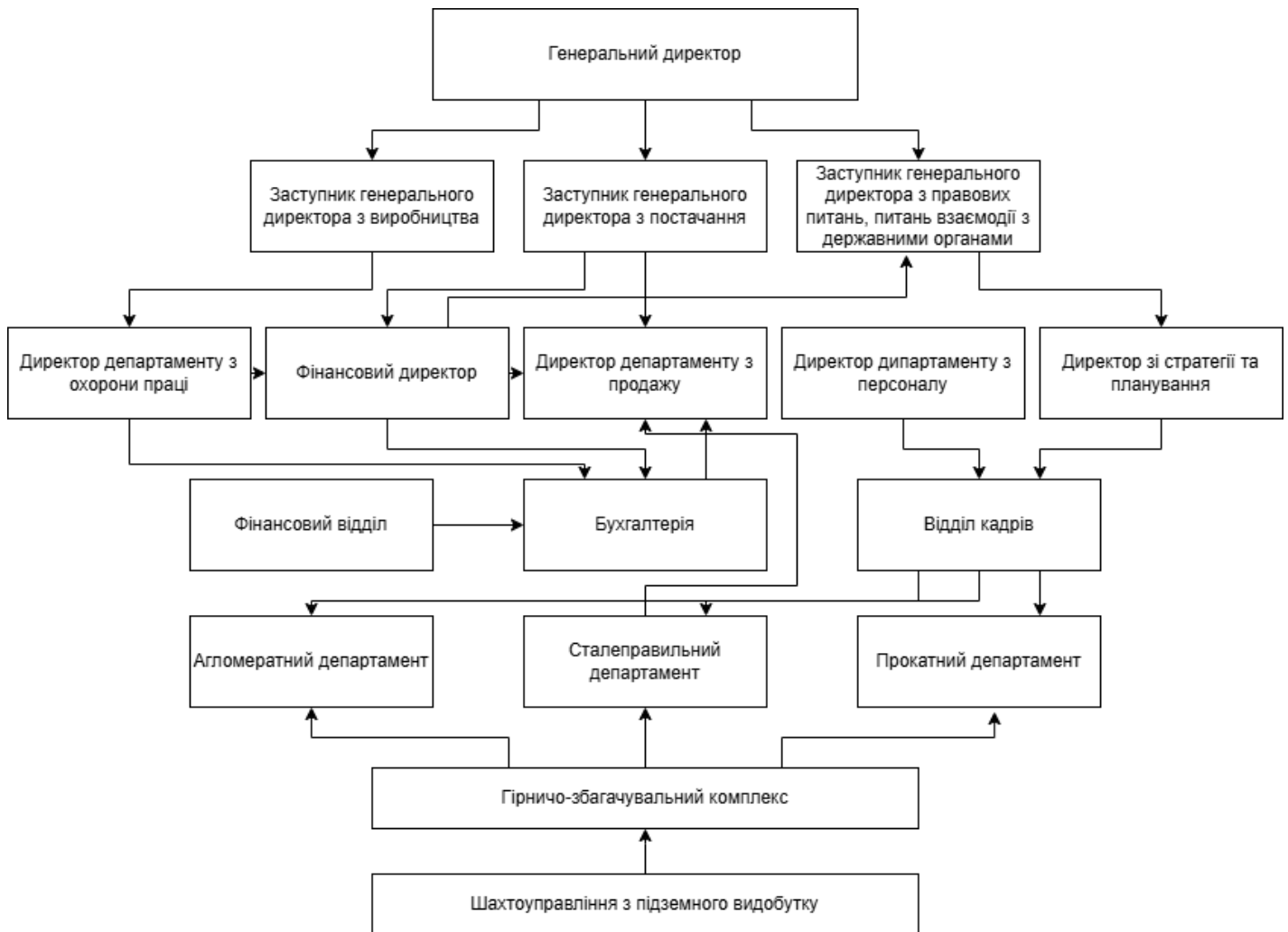

Рисунок 2.1. Організаційна структура ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Джерело: створено автором за [61]

Організаційна структура приватного акціонерного товариства «АрселорМіттал Кривий Ріг» відноситься до лінійно-функціонального типу, що забезпечує ефективний розподіл обов'язків та оптимізацію управлінських процесів. Кожен структурний підрозділ на підприємстві має чітко визначені завдання, функції та зони відповідальності, що сприяє узгодженості й ефективній взаємодії між різними секторами організації. Вказаний тип структури цілком відповідає масштабам виробничої діяльності та галузевій специфіці компанії, дозволяючи досягати високого рівня адаптивності до умов ринку.

Щодо операційної та виробничо-технологічної діяльності, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є одним із найбільших металургійних

підприємств в Україні, яке відіграє стратегічну роль у розвитку економіки як регіонального, так і національного рівнів. Із моменту свого заснування підприємство перетворилося з традиційного металургійного заводу на сучасний виробничий комплекс, що інтегрований у глобальні ланцюги постачання сталі. Така еволюція стала можливою завдяки постійному вдосконаленню операційних та технологічних процесів.

Виробнича та операційна діяльність компанії є центральним елементом її функціонування, забезпечуючи конкурентоспроможність і довгостроковий сталий розвиток. Основні аспекти цієї діяльності включають аналіз і оптимізацію ключових технологічних процесів, спрямованих на підвищення продуктивності.

Окрему увагу заслуговує вивчення динаміки обсягів виробництва основної продукції компанії. Зокрема, до аналізу включено такі види продукції, як чавун, сталь, прокат, кокс із вологістю 6%, залізорудний концентрат, а також показники видобутку руди. Ці параметри дозволяють оцінити ефективність діяльності підприємства та його позиції на внутрішньому і зовнішньому ринках (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз зміни обсягів виробництва основних видів продукції ПАТ
«АрселорМіттал Кривий Ріг» у період із 2021 по 2023 роки у млн. тон

Рік	Вид продукції					
	Чавун	Сталь	Прокат	Кокс (6% волог.)	Концентрат	Видобуток руди
2021	5,34	4,92	4,6	2,6	11	26,4
2022	1,6	1,2	1,1	1,1	4,5	11,6
2023	1,5	1,0	0,9	0,8	4,6	11,4

Джерело: побудовано автором на основі [23,24,25]

У 2021 році обсяги виробництва становили 5,34 млн тонн. Проте у 2022 році вони різко скоротилися до 1,6 млн тонн, а в 2023 році зменшилися ще більше — до 1,5 млн тонн. Це свідчить про серйозні виклики, що постали перед

заводом, зокрема економічні та геополітичні фактори, серед яких вагоме місце займає війна в Україні.

Схожа ситуація відзначається у виробництві сталі. У 2021 році випуск склав 4,92 млн тонн. У 2022 році цей показник скоротився до 1,2 млн тонн, а в 2023 році впав до 1 млн тонн. Такі результати демонструють істотне зниження виробничих потужностей.

Не оминули проблеми і виробництво прокату: у 2021 році було виготовлено 4,6 млн тонн продукції. У 2022 році обсяги впали до 1,1 млн тонн, а в 2023 році скоротились до 0,9 млн тонн. Це ще раз підтверджує серйозний спад у галузі.

Виробництво коксу також помітно зменшилося. Воно сягало 2,6 млн тонн у 2021 році, але скоротилося до 1,1 млн тонн у 2022 році та до 0,8 млн тонн у 2023 році. Тенденція до постійного падіння явно простежується.

Що стосується концентрату, то у 2021 році його було вироблено 11 млн тонн. У 2022 році виробництво знизилося до 4,5 млн тонн, але в 2023 році незначно підвищилось і склало 4,6 млн тонн. Незважаючи на це зростання, рівень залишається значно нижчим за показники 2021 року.

Видобуток руди також суттєво скоротився. У 2021 році він становив 26,4 млн тонн, у 2022 році впав до 11,6 млн тонн, а в 2023 році — до 11,4 млн тонн. Це ще один приклад серйозного зниження обсягів.

Загальна тенденція демонструє різке падіння виробничих показників у період із 2021 по 2023 роки. Ці зміни можна пов'язати з низкою економічних та геополітичних чинників, насамперед війною та пов'язаними з нею труднощами.

Наступним етапом стане аналіз змін обсягів виробництва основних видів продукції протягом досліджуваного періоду. Результати наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз зміни обсягів виробництва основних видів продукції ПАТ
«АрселорМіттал Кривий Ріг» у період із 2021 по 2023 роки у млн. тон

Рік	Обсяг виробництва			Зміна обсягу виробництва			
	2021	2022	2023	Абс., (22/21)	Темп зміни (22/21)	Абс., (23/21)	Темп зміни (23/21)
Чавун	5,34	1,6	1,5	-3,74	29,96%	-3,84	28,09%
Сталь	4,92	1,2	1	-3,72	24,39%	-3,92	20,33%
Прокат	4,6	1,1	0,9	-3,5	23,91%	-3,7	19,57%
Кокс	2,6	1,1	0,8	-1,5	42,31%	-1,8	30,77%
Концентрат	11	4,5	4,6	-6,5	40,91%	-6,4	41,82%
Видобуток руди	26,4	11,6	11,4	-14,8	43,94%	-15	43,18%

Джерело: побудовано автором на основі [23,24,25]

З аналізу таблиці видно, що у 2022 році обсяги виробництва всіх видів продукції суттєво скоротилися порівняно з 2021 роком. Найбільш відчутне падіння спостерігалось у виробництві чавуну та сталі, які зменшилися на 3,74 млн тонн і 3,72 млн тонн відповідно. У 2023 році ця спадна тенденція збереглася, хоча деякі показники, наприклад, виробництво концентрату, демонстрували ознаки стабілізації.

У галузі технологічного оснащення виробничих процесів доменні печі заводу «АрселорМіттал Кривий Ріг» впроваджують сучасні рішення для підвищення ефективності плавлення чавуну. Використовуються автоматизовані системи управління доменним виробничим циклом, інжекція пиловугільного палива та збагачення дуття киснем. Це сприяє зниженню витрат енергії, покращенню екологічних характеристик та підвищенню продуктивності обладнання.

Щодо сталеплавильного виробництва, підприємство застосовує передові технології як у конвертерних печах для плавлення сталі з рідкого чавуну, так і в електродугових печах для переплавки брухту. Додатково завод має у своєму

арсеналі сучасні стани гарячої та холодної прокатки, а також роботизовані системи, що забезпечують більш ефективно і точно управління виробничими процесами. Розглянемо їх більш детально (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Технологічне оснащення виробництва

Тип оснащення	Температурний режим прокатки	Характеристики обладнання	Продуктивність підприємства	Продукція
Стани гарячої прокатки	900-1200 °C	Сучасні стани гарячої прокатки оснащені високопродуктивними прокатними механізмами, здатними виготовляти різноманітні види продукції — від товстих сталевих листів до тонколистової продукції.	Потужності виробництва забезпечують можливість випуску близько 6 млн тонн гарячекатаної сталі щорічно.	Гарячекатаний рулон, сталевий лист, штаба та інші вироби, застосовувані у будівництві, машинобудуванні та інших секторах промисловості.
Стани холодної прокатки	20-25 °C	Високоточні стани холодної прокатки, які забезпечують надзвичайно високу точність товщини виробів на рівні мікрметрів.	Потужності виробництва дозволяють виготовляти до 2 млн тонн холоднокатаної сталі на рік.	Холоднокатаний лист, рулон, стрічка та інші види продукції, широко використовувані у виробництві автомобілів, побутової техніки та електронних пристроїв.

Джерело: побудовано автором на основі власних досліджень

Використання передового плавильного обладнання та автоматизованих систем управління забезпечує високу ефективність і стабільну якість виробництва сталі. У поєднанні з енергоощадними технологіями це дає компанії можливість утримувати лідерські позиції в галузі.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» володіє сучасною виробничою базою, що включає доменні печі, кисневі конвертери, прокатні стани та інше обладнання. Проектна загальна потужність підприємства становить близько 7

мільйонів тонн сталі щороку, що робить завод одним із найпотужніших металургійних комплексів не лише в Україні, а й у Європі.

На сьогодні завод експлуатує п'ять доменних печей із сумарною продуктивністю понад 5 мільйонів тонн чавуну на рік. Для його переробки у сталь встановлено чотири основні кисневі конвертери, здатні виробляти понад 6 мільйонів тонн сталі щороку.

Окрім цього, в арсеналі підприємства — великий парк прокатного обладнання, що дозволяє виготовляти широкий асортимент металопродукції: від гарячекатаного та холоднокатаного прокату до труб і спеціалізованих виробів.

Розглянемо рівень завантаженості виробничих потужностей підприємства протягом 2021-2023 рр (табл. 2.6)

Табл. 2.6

Динаміка змін навантаженості виробничих потужностей ПАТ
«АрселорМіттал Кривий Ріг» протягом 2021-2023 рр.

Показники	Рік		
	2021	2022	2023
Проектна потужність, млн т	7,0	7,0	7,0
Фактичне виробництво, млн т	5,95	4,9	5,1
Рівень завантаженості, %	85%	70%	73%

Джерело: побудовано автором на основі [23,24,25]

Отже, протягом 2021–2023 років рівень завантаженості виробничих потужностей ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" перебував у межах 70–85%, із найнижчим показником зафіксованим у 2022 році, що є наслідком початку війни в Україні.

У 2021 році компанія продемонструвала високий рівень забезпечення сировинними ресурсами, що задовольняв у середньому 92% від необхідного обсягу. Це дозволило підприємству функціонувати стабільно, без простоїв, спричинених нестачею матеріалів. Основними джерелами сировини

виступали власні залізорудні родовища, а також довгострокові контракти із постачальниками коксу, вогнетривких матеріалів і допоміжної продукції. Компанія також інвестувала значні кошти у розвідку та освоєння нових родовищ, що забезпечило надійність поставок залізної руди. Активна співпраця з партнерами сприяла стабілізації доставки інших ключових ресурсів.

У 2022 році підприємство зіткнулося зі складнощами у забезпеченні сировиною через глобальні економічні й політичні виклики, серед яких – неможливість експортувати продукцію морськими шляхами. За умов значних логістичних перешкод рівень забезпечення основними видами сировини знизився до 85% планових потреб, що на 5–7% нижче показників 2021 року. Основними причинами скорочення постачань стали нестабільність логістичних ланцюгів, зростання цін на енергоносії та дефіцит певних видів сировини. Незважаючи на це, компанія адаптувалася до змін, забезпечуючи безперебійне виробництво через диверсифікацію постачальників, пошук альтернативних джерел ресурсів і оптимізацію виробничих процесів.

У 2023 році рівень забезпеченості сировинними ресурсами вдалося стабілізувати. Фактичний обсяг поставок таких матеріалів, як залізна руда, кокс і вапняк, покривав понад 95% потреб підприємства. На кінець року запаси сировини на складах гарантували безперебійне виробництво на період до трьох місяців. Паралельно з цим компанія спрямовувала зусилля на співпрацю з перевіреними постачальниками, роблячи акцент на своєчасності й надійності поставок. Зростання вартості основних видів сировини було помірним (на рівні 7% для залізної руди та 5% для коксу) і суттєво не вплинуло на собівартість виробництва завдяки наявності довгострокових контрактів із фіксованими цінами. У цілому забезпеченість сировиною у 2023 році можна оцінити як оптимальну для збереження стабільності операційної діяльності.

У контексті ринкової економіки конкуренція виступає важливим чинником впливу на діяльність підприємств. Дослідження конкурентного середовища дає змогу оцінити сильні й слабкі сторони компанії, визначити її

ринкове становище та сформулювати стратегії для підвищення конкурентоспроможності. Аналіз конкурентів передбачає вивчення їхнього асортименту продукції, маркетингових підходів, рівня інноваційності та частки ринку.

На ринку Близького Сходу основними конкурентами можна виділити такі компанії, як Ezz Group (Єгипет), Ilhanlar Rolling LTD STI (Туреччина), Sonasid (Марокко), а також Магнітогорський металургійний комбінат (Росія). На африканському ринку особливо виділяються компанії індійського походження, зокрема Rashtriya Ispat, а також австралійська ONE STEEL.

Крім того, на ринках Африки (особливо північної частини), Близького Сходу, країн СНД та Європейського Союзу серед основних конкурентів фігурують провідні світові виробники продукції чорною металургії, такі як Nippon Steel, JFE, Tata Steel, Метінвест та інші.

На Близькому Сході конкуренцію створюють компанії Beshay Steel, Nippon Steel (Японія), POSCO (Південна Корея), JFE (Японія), Wuhan Iron and Steel Group (Китай) і Shanghai Baosteel Group Corporation (Китай).

Що стосується ринку ЄС, тут активно працюють численні металургійні підприємства, які входять до складу корпорації ArcelorMittal. Однак цей регіон не є пріоритетним для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

На внутрішньому ринку України основними конкурентами для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» виступають такі підприємства, як ПАТ «Каметсталь», ПАТ «Запоріжсталь» та ПАТ «Дніпровський металургійний завод».

Розглянемо основні показники підприємств-конкурентів ПАТ «АрселорМіттал Кривий ріг», а саме такі як власний капітал, баланс активів та пасивів, чистий дохід від реалізації продукції (табл.2.7)

Таблиця 2.7

Основні показники підприємств-конкурентів ПАТ «АрселорМіттал
Кривий Ріг» у 2023 році

Підприємство	Власний капітал, тис.грн.	Баланс активів, тис. грн.	Баланс пасивів, тис. грн.	Чистий дохід від реалізації продукції(товарів, робіт, послуг), тис.грн.
ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	16016794	47031718	47031718	41848635
ПАТ «Камет-Сталь»	-1460331	44974000	44974000	-912333
ПАТ «Запоріжсталь»	36721228	77617483	77617483	56395037
ПАТ «Дніпровський металургійний завод»	2611941	6279364	6279364	5449570

Джерело: створено автором на основі [65,66,67]

Аналізуючи дані табл. 2.7, можна дійти висновку, що за більшістю досліджуваних показників ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» посідає друге місце після ПАТ «Запоріжсталь».

Фінансові показники ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» свідчать про стійке становище підприємства. Власний капітал становить 16 016 794 тис. грн, баланс активів і пасивів — 47 031 718 тис. грн, а чистий дохід від реалізації продукції сягає 41 848 635 тис. грн. Ці величини вказують на високий дохід та значний обсяг активів, що характеризує підприємство як стабільне.

Протилежну ситуацію демонструє ПАТ «Камет-Сталь», яке має негативний власний капітал у розмірі -1 460 331 тис. грн. Загальний баланс активів і пасивів складає 44 974 000 тис. грн, проте чистий дохід від реалізації продукції є від'ємним і становить -912 333 тис. грн. Це свідчить про серйозну фінансову кризу та збиткову діяльність підприємства.

Найкращі фінансові результати належать ПАТ «Запоріжсталь», що демонструє надзвичайно високі показники. Власний капітал цього підприємства дорівнює 36 721 228 тис. грн, баланс активів і пасивів складає 77 617 483 тис. грн, а чистий дохід від реалізації продукції досягає 56 395 037 тис.

грн. Дані свідчать про прибутковість і фінансову стабільність компанії, яка займає провідні позиції у галузі.

Позитивні фінансові результати також демонструє ПАТ «Дніпровський металургійний завод». Власний капітал підприємства становить 2 611 941 тис. грн, баланс активів і пасивів — 6 279 364 тис. грн, а чистий дохід від реалізації продукції досягає 5 449 570 тис. грн. Підприємство характеризується наявністю суттєвого власного капіталу та позитивними доходами.

Загалом, серед зазначених підприємств ПАТ «Запоріжсталь» і ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» вирізняються найкращими фінансовими показниками, тоді як ПАТ «Камет-Сталь» перебуває у стані суттєвих фінансових труднощів.

Для здійснення ґрунтовного аналізу конкурентоспроможності підприємства за допомогою якісного методу SWOT-аналізу. (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

SWOT-аналіз ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

	Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
Внутрішнє середовище	Підприємство має тривалу історію функціонування та міцні позиції у сфері виробництва сталі на українському ринку. Застосування передових технологій і сучасного обладнання сприяє підвищенню ефективності виробничих процесів. Пропонується широкий асортимент продукції, який здатний задовольнити різноманітні потреби клієнтів. Розвинена виробнича база в поєднанні з ефективною логістичною інфраструктурою забезпечує конкурентоспроможність підприємства. Високий рівень кваліфікації та професійний досвід персоналу сприяють успішній діяльності компанії. Наявність сильного бренду та позитивної репутації у значній мірі підтримує довіру клієнтів і партнерів.	Підприємство є одним із найбільших забруднювачів навколишнього середовища в країні, що створює негативний імідж і ризики регуляторного характеру. Високий рівень залежності від імпортованих сировини та енергоносіїв обмежує автономність виробництва та підвищує операційні ризики.

Продовження табл. 2.8

	Можливості (О)	Загрози (Т)
Зовнішнє середовище	Зростання внутрішнього попиту на сталеву продукцію в Україні відкриває нові перспективи для розширення ринку. Опанування нових ринків збуту, включаючи регіони Європи та Азії, забезпечує умови для диверсифікації географічної присутності компанії. Інтеграція новітніх технологій дозволяє підвищити енергоефективність і рівень екологічності виробництва, що відповідає сучасним викликам сталого розвитку. Розширення продуктової лінійки та освоєння суміжних галузей сприяють зміцненню позицій підприємства у нових сегментах ринку. Поглиблення співпраці з науково-дослідними установами сприяє впровадженню інноваційних рішень на всіх етапах виробничого процесу. Отримання державної підтримки та залучення іноземних інвестицій відкривають можливості для модернізації виробничих потужностей і підвищення їх конкурентоспроможності.	Посилення конкуренції на ринку стали створює додатковий тиск на частку компанії в галузі. Фінансові втрати через простої логістичних ресурсів, таких як піввагони та залізничні платформи, викликані низькою ефективністю їх використання, знижують рентабельність підприємства. Обмежена кількість інвестицій у сектор ускладнює впровадження інновацій і розвиток компанії на довгострокову перспективу. Відсутність стабільного внутрішнього попиту породжує нестабільність у реалізації продукції. Зростання цін на енергоресурси всередині країни погіршує фінансово-економічний стан підприємства та збільшує собівартість виробництва.

Джерело: побудовано автором на основі власних досліджень

Результати дослідження свідчать, що за певного поєднання зовнішніх та внутрішніх факторів найбільш доцільною стратегією функціонування ТОВ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є впровадження агресивної стратегії управління. Цей вибір обґрунтований високим рівнем обслуговування, конкурентоспроможними цінами та широким асортиментом продукції, що дозволяє підприємству утримувати значну частку ринку, а саме 47%.

Крім того, одним із заходів для вдосконалення операційної діяльності є оптимізація параметрів вантажопідіймальних кранів на металевих складах, що сприятиме підвищенню продуктивності та зниженню собівартості готової продукції. Аналіз конкурентного середовища компанії охоплював аспекти,

такі як споживачі металопродукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, канали збуту, виробничі обсяги та структура ринку збуту.

Для оцінки конкурентоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» було використано кількісні та якісні показники конкурентоздатності, а також проведено SWOT-аналіз. Результати засвідчили, що підприємство демонструє високий рівень конкурентоспроможності, повністю використовує виробничі потужності та здійснює ефективне стратегічне управління.

У сфері збуту використовується як прямий, так і непрямий підхід. Прямий канал орієнтований на реалізацію продукції кінцевим споживачам, тоді як непрямий канал застосовується за умов продажу через торгові компанії у разі утрудненого доступу до кінцевого покупця на експортних ринках. Регіональні менеджери відповідають за постачання до країн СНД: вони приймають замовлення, обговорюють ціни та обсяги поставок. Експортні операції передбачають прямі контакти зі споживачами через телефон або особисті зустрічі, забезпечуючи прозорість ціноутворення відповідно до ринкової кон'юнктури.

Основний обсяг металопродукції реалізовувався морським транспортом на умовах FOB (CFR), хоча також використовувались інші комерційні умови, такі як FCA, CPT (станція призначення), DAF (кордон України) і EXW.

На підставі аналізу можна зробити висновок, що у 2021–2023 роках ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» значною мірою забезпечене необхідними сировинними й матеріальними ресурсами.

Ключові фактори, такі як обсяги наявних запасів сировини та матеріалів, а також рівень забезпеченості як поточних, так і перспективних потреб, свідчать про стабільну позитивну динаміку протягом аналізованого періоду. Зокрема, загальний обсяг запасів залізної руди збільшився з 2,1 млн тонн у 2021 році до 2,5 млн тонн у 2023 році, що відповідає понад 90% від необхідного рівня. Подібна тенденція спостерігається і в інших основних видах ресурсів, таких як коксівне вугілля, флюси, вогнетривкі матеріали тощо.

Разом із тим проведений аналіз виявляє певні ризики та вразливі аспекти у сфері забезпеченості підприємства. Зокрема, запаси окремих дефіцитних матеріалів, таких як феросплави чи металодобавки, можуть вимагати посиленої уваги та впровадження додаткових управлінських заходів. Крім того, на тлі загальної позитивної динаміки були зафіксовані окремі коливання в показниках, що підкреслює необхідність підвищення адаптивності та гнучкості системи матеріально-технічного забезпечення.

Отже, узагальнюючи, можна сказати, що станом на поточний момент ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" у цілому демонструє достатній рівень забезпеченості сировинними та матеріальними ресурсами. Водночас існує потреба у безперервному моніторингу та оптимізації процесів управління запасами для підвищення стійкості підприємства до можливих ризиків і підтримання його ефективності у довгостроковій перспективі.

2.2. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства

Систематичний аналіз фінансового та економічного стану підприємства виступає ключовим інструментом забезпечення його стабільного розвитку й підвищення конкурентоспроможності. У сучасних умовах динамічного ринкового середовища, що характеризується постійними змінами в економічних і технологічних факторах, регулярна оцінка фінансового стану надає можливість ідентифікувати потенційні ризики та ухвалювати своєчасні управлінські рішення. Такий підхід сприяє більш глибокому розумінню фінансових результатів діяльності організації, виділяючи як її основні сильні сторони, так і напрями для вдосконалення. Крім того, систематичний аналіз дозволяє здійснити якісну оцінку ефективності управління наявними ресурсами, визначати рівень рентабельності, ліквідності та платоспроможності.

Розглядаючи дію систематичного фінансового аналізу на прикладі ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг", можна відзначити його значущість у визначенні ефективності використання виробничих потужностей та виявленні ймовірних

фінансових проблем. Це також дозволяє глибше зрозуміти вплив зовнішніх економічних умов на функціонування підприємства. Додатково систематизований підхід до аналізу сприяє співвіднесенню фактичних фінансових показників із стратегічними цілями компанії, створюючи передумови для вдосконалення процесів планування й оптимізації управлінських рішень.

Регулярне проведення такого аналізу є надзвичайно важливим, оскільки фінансові показники підприємства схильні до швидких змін під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників. Це дає змогу організації своєчасно адаптуватися до нових умов і запобігати можливим кризовим ситуаціям. Більше того, систематична фінансова оцінка стає основою для формування достовірної фінансової звітності, що є важливою як для внутрішніх управлінських потреб, так і для задоволення запитів зовнішніх зацікавлених сторін, таких як інвестори, партнери або фінансові установи. Таким чином, фінансово-економічний аналіз відіграє ключову роль у системі сучасного управління виробничим потенціалом ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг", підтримуючи його стійкість і відкриваючи нові перспективи для подальшого розвитку.

Основні економічні показники діяльності підприємства ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" наведені у табл. 2.9:

Таблиця 2.9

Фінансові результати ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

Показники	Роки			2021 р. до 2023 р.	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	+, –	%
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	109303155	43818410	41848635	-67 353 520	-61,62
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	109303155	43818410	41848635	-67 353 520	-61,62
Валовий прибуток	34741851	-12011311	-8787 274	-43529125	-125,29
Інші операційні доходи	521083	596185	429403	-91680	-17
Інші операційні витрати	605870	797304	190963	-414907	-68,5

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6
Фінансовий результат від операційної діяльності	31036335	-14060397	-10261777	-41298 105	-133,06
Інші витрати	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий результат до оподаткування	30688796	-51360 445	-11721749	-42410545	-138,2
Чистий фінансовий результат	25216068	-49009104	-11811030	-37 027 098	-146,8

Джерело: складено на основі [62,63,64]

Фінансові результати ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" за 2021–2023 роки демонструють значне погіршення показників діяльності підприємства, що обумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. Чистий дохід від реалізації продукції скоротився з 109 303 155 тис. грн у 2021 році до 41 848 635 тис. грн у 2023 році, що становить зменшення на 67 353 520 тис. грн або 61,62%. Це свідчить про значний спад попиту на продукцію підприємства, що, ймовірно, пов'язано з економічною кризою, геополітичною ситуацією та конкурентним тиском на ринку.

Собівартість реалізованої продукції зменшилася аналогічно до доходів, знизившись на ті ж 61,62% — з 109 303 155 тис. грн у 2021 році до 41 848 635 тис. грн у 2023 році. Це свідчить про те, що підприємство змогло адаптувати свої витрати до поточного обсягу виробництва. Проте, зважаючи на значне скорочення валового доходу, ефективність витратного управління виявилася недостатньою для забезпечення прибутковості діяльності.

Валовий прибуток у 2021 році становив 34 741 851 тис. грн, однак у 2022 році показник став від'ємним (-12 011 311 тис. грн), а у 2023 році зменшився до -8 787 274 тис. грн. Загальне падіння на 125,29% є наслідком зниження доходів і високих постійних витрат, що не могли бути повністю оптимізовані в умовах кризи.

Інші операційні доходи протягом аналізованого періоду також скоротилися, знизившись із 521 083 тис. грн у 2021 році до 429 403 тис. грн у 2023 році (-17%). Зменшення таких доходів може свідчити про обмеженість

можливостей підприємства отримувати додаткові кошти поза основною діяльністю. Натомість інші операційні витрати зменшилися більш суттєво — на 68,5%, з 605 870 тис. грн у 2021 році до 190 963 тис. грн у 2023 році, що демонструє зусилля підприємства з оптимізації своїх витрат.

Фінансовий результат від операційної діяльності знизився з 31 036 335 тис. грн у 2021 році до -10 261 777 тис. грн у 2023 році, що є падінням на 133,06%. Основною причиною такого результату стало критичне зниження доходів, яке перевищило можливості підприємства підтримувати операційну прибутковість. Відсутність інших витрат упродовж цього періоду не мала помітного впливу на загальний фінансовий стан.

Фінансовий результат до оподаткування також зазнав значного погіршення: з 30 688 796 тис. грн у 2021 році до -11 721 749 тис. грн у 2023 році. Зниження на 138,2% відображає критичний стан прибутковості підприємства, спричинений високими витратами та зниженням доходів. Чистий фінансовий результат, який у 2021 році становив 25 216 068 тис. грн, скоротився до -11 811 030 тис. грн у 2023 році, що є падінням на 146,8%. Це свідчить про значні збитки підприємства та необхідність термінових стратегічних рішень для стабілізації його фінансового стану.

Загалом, аналіз фінансових результатів ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" демонструє негативну динаміку за всіма ключовими показниками, що потребує глибшого дослідження причин і розробки ефективних заходів для покращення фінансового стану підприємства.

Оцінка майнового стану підприємства є важливим етапом аналізу його діяльності, оскільки дає змогу визначити структуру та динаміку активів, ефективність використання ресурсів і фінансову стабільність. Цей аналіз дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, оцінити його здатність до відтворення виробничого потенціалу й виконання фінансових зобов'язань. Для ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" дослідження майнового стану є особливо актуальним, враховуючи суттєве погіршення фінансових результатів упродовж останніх років.

Характеристика майна підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та джерел його формування за балансом представлена у табл. 2.10:

Таблиця 2.10

Характеристика майна підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та джерел його формування за балансом

Показники	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2023 р. до 2021 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, –	%	п.с.
АКТИВИ									
1. Необоротні активи:	59245,6	61,03	41 583,4	78,9	24 154,8	44,4	- 35 090,8	-59,2	-16,6
в т.ч. основні засоби	51 970,8	55,54	35 471,1	67,3	18 732,5	37,6	-33 238,3	-63,9	-17,9
2. Оборотні активи	37 829,7	38,97	37 658,5	71,5	25 702,4	51,6	-12 127,3	-32,1	12,6
в т.ч. запаси	10 966,7	11,3	14 258,5	27,1	12 431,9	24,9	1 465,2	13,4	13,6
дебіторська заборгованість	22 473,7	23,15	16 645,6	31,6	6 779,4	13,6	-15 694,3	-69,8	-9,55
грошові кошти	1 121,3	1,16	1 164,5	2,21	738,1	1,48	-383,2	-34,2	0,32
ПАСИВИ									
1. Власний капітал	68 715,6	70,8	52 382,5	99,4	22 114,9	44,4	-46 600,7	-67,8	-26,4
в т.ч. зареєстрований капітал	3 859,6	3,98	3 859,5	7,33	3 859,5	7,74	0,0	0,00	3,76
нерозподілений прибуток	37 922,6	39,1	21 220,9	40,3	-9 189,1	-18,4	-28 733,5	У 1,75 р.м.	-57,5
2. Поточні зобов'язання і забезпечення	19 877,7	20,5	20 156,6	38,3	21 519,9	43,2	1642,2	8,26	22,7
Баланс	97 075,3	100	52682,7	100	49 857,2	100	-47 218,1	-48,7	х

Джерело: складено на основі [62,63,64]

У 2021–2023 роках підприємство ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» зазнало значних змін у структурі та динаміці активів і пасивів, що свідчить про наявність проблем у фінансово-господарській діяльності. Обсяг активів підприємства зменшився з 97 075,3 тис. грн у 2021 році до 49 857,2 тис. грн у 2023 році, що є зниженням на 47 218,1 тис. грн, або на 48,7%. Це свідчить про загальне скорочення масштабу діяльності підприємства.

У структурі активів найбільше зменшились необоротні активи: з 59 245,6 тис. грн у 2021 році (61,03% від загальних активів) до 24 154,8 тис. грн у 2023

році (44,4%). Зменшення необоротних активів на 35 090,8 тис. грн, або на 59,2%, пояснюється скороченням основних засобів, що впали на 33 238,3 тис. грн, або на 63,9%. Це свідчить про значне виведення або знецінення активів. Частка необоротних активів у загальній структурі активів знизилася на 16,6 п.с., що вказує на зниження інвестицій у довгострокові ресурси підприємства.

Що стосується оборотних активів, їх обсяг також зменшився з 37 829,7 тис. грн у 2021 році (38,97%) до 25 702,4 тис. грн у 2023 році (51,6%), що становить зниження на 12 127,3 тис. грн, або на 32,1%. Зниження запасів на 3 653 тис. грн свідчить про зменшення виробничої активності або оптимізацію складу запасів. Дебіторська заборгованість скоротилася на 15 694,3 тис. грн, або на 69,8%, що може означати, що частина боргів була погашена або ж знизилась обсяги реалізації. Зменшення грошових коштів на 383,2 тис. грн, або на 34,2%, вказує на проблеми з ліквідністю та можливу напругу в фінансуванні поточної діяльності.

З боку пасивів найбільшим фактором занепокоєння є зниження власного капіталу з 68 715,6 тис. грн у 2021 році (70,8% від загальних пасивів) до 22 114,9 тис. грн у 2023 році (44,4%), що складає зменшення на 46 600,7 тис. грн, або на 67,8%. Це зниження викликане значними фінансовими втратами, зокрема перетворенням нерозподіленого прибутку з 37 922,6 тис. грн у 2021 році на від'ємне значення у 2023 році (-15 094,6 тис. грн). Такі зміни вказують на збитковість підприємства, що серйозно впливає на його фінансову стійкість.

Зареєстрований капітал залишався незмінним протягом цього періоду, що свідчить про відсутність додаткових інвестицій від акціонерів. Водночас поточні зобов'язання і забезпечення зросли на 1 642,2 тис. грн, або на 8,26%, з 19 877,7 тис. грн у 2021 році до 21 519,9 тис. грн у 2023 році. Це збільшення вказує на зростаючу залежність підприємства від короткострокових зобов'язань, що може створювати додаткові ризики для його фінансової стійкості.

Таким чином, аналіз динаміки балансу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

показує значне зниження активів, втрату власного капіталу через збитки та збільшення залежності від короткострокових зобов'язань. Це вказує на серйозні фінансові труднощі підприємства, що потребують термінових заходів для стабілізації його фінансового стану.

Діагностика фінансових результатів діяльності підприємства виступає невід'ємним етапом оцінки ефективності його функціонування та забезпечення фінансової стабільності. Аналіз фінансових результатів надає можливість визначити рівень прибутковості, рентабельності та загального фінансового стану, тим самим сприяючи ухваленню раціональних управлінських рішень керівництвом. Систематичне вивчення фінансових показників дозволяє своєчасно ідентифікувати слабкі аспекти діяльності компанії, які потребують оперативного втручання та вдосконалення. Крім того, це сприяє попередженню потенційних ризиків і мінімізації загроз, що можуть вплинути на бізнес.

Регулярний моніторинг фінансових результатів забезпечує можливість відстежувати динаміку змін у діяльності та оцінювати ефективність реалізації стратегічних цілей. Водночас це створює основу для порівняння фінансових досягнень підприємства із конкурентами, даючи змогу оцінити його конкурентоспроможність на ринку. Таким чином, фінансова діагностика становить ключовий інструмент для підтримки довгострокового фінансового благополуччя підприємства і сприяння його сталому розвитку.

Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» представлено у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства
ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показники	Роки			2023 р. до 2021 р.	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	+, –	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	109303155	43818410	41 848 635	-67353520	-61,62

Продовження табл. 2.11

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	109303155	43818410	41848635	-67454520	-38,29
Валовий прибуток	34741851	- 12011311	-8787274	-43529125	-125,3
Інші операційні доходи	521083	596185	429403	-91680	-17,59
Інші операційні витрати	605870	797304	190963	-414907	-68,48
Фінансовий результат від операційної діяльності	31036335	-14060 397	-10261777	-41298112	-133,06
Інші витрати	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий результат до оподаткування	30688796	-51360445	-11721749	-42120545	-138,2
Чистий фінансовий результат	25216068	-49009104	-11811030	-37027098	-146,8

Джерело: складено на основі [62,63,64]

У період 2021–2023 років механізм формування фінансових результатів діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» характеризується різким погіршенням ключових показників, що свідчить про серйозні проблеми у господарській діяльності. Чистий дохід від реалізації продукції знизився з 109 303 155,00 тис. грн у 2021 році до 41 848 635,00 тис. грн у 2023 році, що є скороченням на 67 353 520 тис. грн, або 61,62%. Таке зниження вказує на суттєве падіння обсягів реалізації продукції, що могло бути зумовлене втратою ринків збуту, зниженням попиту або зупинкою виробничих потужностей.

Паралельно зі зменшенням чистого доходу собівартість реалізованої продукції зменшилась на 67 454 520 тис. грн (38,29%), що свідчить про зниження витрат на виробництво, але цей процес відбувався не так швидко, як падіння доходів, що вплинуло на формування фінансових результатів.

Внаслідок цього валовий прибуток у 2021 році, який становив 34 741 851,00 тис. грн, перетворився на значні збитки у 2022 році (-12 011 311,00 тис. грн) та 2023 році (-8 787 274,00 тис. грн). Загальна динаміка вказує на скорочення на 43 529 125 тис. грн (125,3%), що демонструє неефективність виробничих процесів або неможливість покриття витрат за рахунок доходів.

Інші операційні доходи також зменшилися на 91 680 тис. грн (17,59%), що вказує на зниження доходів від операцій, не пов'язаних з основною

діяльністю. Водночас інші операційні витрати у 2023 році зменшилися значно — на 414 907 тис. грн (68,48%), що свідчить про часткове скорочення витрат підприємства.

Найбільш негативною є динаміка фінансового результату від операційної діяльності. У 2021 році цей показник був 31 036 335,00 тис. грн, проте вже у 2022 році підприємство зазнало операційних збитків у розмірі 14 060 397,00 тис. грн, а у 2023 році — 10 261 777,00 тис. грн. Загальне зниження на 41 298 112 тис. грн (133,06%) вказує на критичну втрату прибутковості операційної діяльності.

Фінансовий результат до оподаткування показує ще гіршу ситуацію. У 2021 році він становив 30 688 796,00 тис. грн, але у 2022 році знизився до -51 360 445,00 тис. грн, а у 2023 році — до -11 721 749,00 тис. грн. Скорочення на 42 120 545 тис. грн (138,2%) свідчить про накопичення фінансових збитків через несприятливі умови діяльності.

Чистий фінансовий результат підприємства повторює загальну тенденцію. 3 25 216 068,00 тис. грн чистого прибутку у 2021 році підприємство перейшло до чистих збитків у -49 009 104,00 тис. грн у 2022 році та -11 811 030,00 тис. грн у 2023 році. Загальна динаміка демонструє скорочення на 37 027 098 тис. грн (146,8%), що є критичним показником для фінансової стабільності підприємства.

Таким чином, аналіз фінансових результатів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» свідчить про різке падіння доходів, зменшення валового прибутку та значні фінансові збитки внаслідок неефективної операційної діяльності. Підприємство потребує суттєвої оптимізації витрат, підвищення ефективності виробничих процесів та пошуку нових ринків збуту для стабілізації фінансового стану.

Динаміка показників оцінки фінансового стану підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» представлена у табл. 2.12:

Таблиця 2.12

Динаміка показників оцінки фінансового стану підприємства ПАТ
«АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показники	Роки			2023 р. до 2021 р.	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	+, –	%
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,68	1,86	1,19	-0,49	-29,2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,05	0,06	0,024	-0,026	-52
Чистий оборотний капітал, тис.грн.	17951,9	17501,9	4182,6	-13769,3	-76,7
Коефіцієнт автономії	0,71	0,66	0,44	-0,37	-52,1
Коефіцієнт фінансової залежності	0,41	0,51	1,25	0,84	204,9
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,71	0,66	0,44	-0,37	-52,1
Коефіцієнт оборотності активів	0,89	1,46	0,86	-0,03	-3,4
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,26	1,46	1,94	0,68	53,9
Рентабельність господарської діяльності, %	19,6	14,3	-24,9	-44,5	-
Рентабельність власного капіталу, %	18,9	-22,7	-138,3	-157,2	-
Рентабельність продукції, %	102,7	129,3	87,7	15	-

Джерело: створено автором за даними підприємства

Загалом, фінансовий стан підприємства значно погіршився за цей період, що відображено у зниженні ключових коефіцієнтів ліквідності, автономії, стійкості, а також у збитковій рентабельності.

Коефіцієнт загальної ліквідності, який демонструє здатність покривати поточні зобов'язання за рахунок поточних активів, зменшився з 1,68 у 2021 році до 1,19 у 2023 році. Це свідчить про зниження фінансової гнучкості підприємства. Найбільше падіння спостерігається в коефіцієнті абсолютної ліквідності, який знизився з 0,05 у 2021 році до 0,024 у 2023 році, тобто на 52%. Це означає, що підприємство має суттєві труднощі із швидким виконанням зобов'язань за рахунок найбільш ліквідних активів.

Чистий оборотний капітал також зазнав значного скорочення, зменшившись на 13,769,3 тис. грн (на 76,7%), що свідчить про дефіцит обігових коштів для забезпечення операційної діяльності.

Коефіцієнт автономії, який характеризує фінансову незалежність, впав із 0,71 до 0,44, що означає значну залежність підприємства від залучених коштів. Це підтверджується різким зростанням коефіцієнта фінансової залежності з

0,41 до 1,25, тобто більш ніж у три рази, що вказує на суттєве збільшення боргового навантаження. Аналогічно, коефіцієнт фінансової стійкості знизився з 0,71 до 0,44, відображаючи ослаблення платоспроможності.

Ефективність використання активів також зменшилася: коефіцієнт оборотності активів знизився з 0,89 до 0,86, що означає скорочення доходу, який генерується на кожну одиницю активів. Водночас коефіцієнт оборотності власного капіталу зріс з 1,26 до 1,94 (на 53,9%), що може свідчити про активніше використання власних коштів, але це не компенсує загального зниження ефективності діяльності.

Щодо рентабельності, ситуація є критичною. Рентабельність господарської діяльності впала з 19,6% у 2021 році до -24,9% у 2023 році, що свідчить про перехід підприємства до збиткової діяльності. Рентабельність власного капіталу зазнала ще більшого зниження, з 18,9% у 2021 році до -138,3% у 2023 році, що вказує на великі збитки відносно вкладених власниками коштів. Хоча рентабельність продукції за три роки знизилася лише на 14,6%, залишаючись на рівні 87,7%, це єдиний показник, який демонструє порівняно незначне погіршення.

Таким чином, підприємство зіткнулося із суттєвими фінансовими труднощами, включаючи зниження ліквідності, фінансової стійкості, ефективності операційної діяльності та рентабельності. Це вказує на необхідність термінових заходів для стабілізації фінансового стану, таких як оптимізація витрат, перегляд структури боргів і збільшення обсягів продажів.

2.3. Оцінка ефективності управління виробничого потенціалу підприємства

Виробничий потенціал підприємства є ключовим фактором, що визначає його здатність до ефективної діяльності та конкурентоспроможності на ринку. У сучасних умовах, коли конкуренція стає все жорсткішою, здатність

підприємства оптимально використовувати свої виробничі потужності є важливим чинником для забезпечення стабільного росту та розвитку. Оцінка використання виробничого потенціалу дозволяє виявити можливості для підвищення ефективності виробничих процесів, зниження витрат та покращення якості продукції, що, в свою чергу, сприяє зміцненню позицій підприємства на ринку та підвищенню його конкурентних переваг. Для оцінки цього аспекту необхідно враховувати як кількісні, так і якісні характеристики потенціалу.

Для оцінки ефективності виробничого потенціалу розрахуємо наступні показники:

- витрати на 1 тону товарної продукції;
- продуктивності праці;
- коефіцієнт оборотності обігових коштів;
- коефіцієнт завантаження виробничих потужностей;
- коефіцієнт зносу основних засобів
- коефіцієнт придатності основних засобів;
- рентабельність продажів
- фондоддача;
- фондомісткість.

Результатом розрахунків даних показників стане визначення критеріїв ефективності виробничої діяльності підприємства.

Обчислимо такий показник як витрати на 1 тону товарної продукції. Для цього застосуємо наступну формулу [9]:

$$B = \text{Валові витрати} / \text{Обсяг продажу продукції} \quad (2.1)$$

Розпишемо формулу 2.2 більш детально:

$$B = (\text{Змінні витрати} + \text{Постійні витрати}) / \text{обсяг продажу продукції} = \\ (\text{Адміністративні витрати} + \text{Витрати на збут} + \text{Інші операційні витрати} + \\ \text{Фінансові витрати} + \text{Операційні витрати}) / \text{обсяг продажу продукції}.$$

Отже отримуємо наступні розрахунки:

$$B1 = (3\,511\,390 + 1\,805\,121 + 605\,870 + 542\,670 + 82\,549\,368) / 54,86 = 1\,622\,574,17$$

$$B2 = (1\,805\,121 + 42\,846 + 797\,304 + 1\,155\,305 + 59\,796\,924) / 21,1 = 3\,014\,099,53$$

$$B3 = (1\,679\,688 + 33\,255 + 190\,963 + 1\,508\,095 + 49\,999\,590) / 20,2 = 2\,644\,138,17$$

Обчислимо такий показник як продуктивність праці. Для цього застосуємо наступну формулу [9]:

$$П = \frac{\text{обсяг виробленої продукції}}{\text{середньооблікова чисельність персоналу}} \quad (2.2)$$

Отже отримуємо наступні розрахунки:

$$П_1 = 54860000 / 18747 = 2926,33$$

$$П_2 = 21100000 / 17221 = 1225,25$$

$$П_3 = 20200000 / 15065 = 1340,86$$

Обчислимо такий показник як коефіцієнт оборотності обігових коштів. Для цього застосуємо наступну формулу [9]:

$$К_{об} = \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{середньорічний залишок обігових засобів}} \quad (2.3)$$

Отже отримуємо наступні розрахунки:

$$К_{об1} = 109\,303\,155 / ((30\,045\,798 + 45\,613\,529) / 2) = 2,89$$

$$К_{об2} = 43\,818\,410 / ((45\,613\,529 + 29\,703\,419) / 2) = 1,16$$

$$К_{об3} = 41\,848\,635 / ((29\,703\,419 + 21\,701\,441) / 2) = 1,63$$

Обчислимо такий показник як коефіцієнт завантаження виробничих потужностей. Для цього застосуємо наступну формулу [9]:

$$К_{звп} = \frac{\text{обсяг випуску продукції}}{\text{виробнича потужність}} \quad (2.4)$$

Отже отримуємо наступні розрахунки:

$$К_{звп1} = 5,95 / 7 * 100\% = 85\%$$

$$К_{звп2} = 4,9 / 7 * 100\% = 70\%$$

$$К_{звп3} = 5,1 / 7 * 100\% = 73\%$$

Обчислимо такий показник як коефіцієнт зносу основних засобів. Для цього застосуємо наступну формулу [9]:

$$K_{\text{з}} = \frac{\text{сума зносу основних засобів}}{\text{первісна вартість основних засобів}} \quad (2.5)$$

Проведемо розрахунки:

$$K_{\text{з1}} = 68\,525\,494 / 120\,496\,271 = 0,57$$

$$K_{\text{з2}} = 88\,534\,401 / 124\,005\,492 = 0,71$$

$$K_{\text{з3}} = 108\,236\,475 / 126\,968\,937 = 0,85$$

Обчислимо такий показник як коефіцієнт придатності основних засобів. Для цього застосуємо наступну формулу [9]:

$$1 - K_{\text{з}} \quad (2.6)$$

Отже отримуємо наступні розрахунки:

$$K_{\text{оз1}}^n = 1 - 0,57 = 0,43$$

$$K_{\text{оз2}}^n = 1 - 0,71 = 0,29$$

$$K_{\text{оз3}}^n = 1 - 0,85 = 0,15$$

Обчислимо такий показник як фондovіддача. Для цього застосуємо наступну формулу [9]:

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{\text{чистий дохід від реалізації продукції/балансова вартість основних виробничих засобів}}{\quad} \quad (2.8)$$

Отже отримуємо наступні розрахунки:

$$\Phi_{\text{в1}} = 109\,303\,155 / 120\,496\,271 = 0,91$$

$$\Phi_{\text{в2}} = 43\,818\,410 / 124\,005\,492 = 0,35$$

$$\Phi_{\text{в3}} = 41\,848\,635 / 126\,968\,937 = 0,33$$

Обчислимо такий показник як фондомісткість. Для цього застосуємо наступну формулу [9]:

$$\Phi_{\text{м}} = \frac{\text{балансова вартість основних засобів/чистий дохід від реалізації продукції}}{\quad} \quad (2.9)$$

Отже отримуємо наступні розрахунки:

$$\Phi_{\text{м1}} = 120\,496\,271 / 109\,303\,155 = 1,10$$

$$\Phi_{\text{м2}} = 124\,005\,492 / 43\,818\,410 = 2,83$$

$$\Phi_{\text{м3}} = 126\,968\,937 / 41\,848\,635 = 3,03$$

Критерії ефективності виробничої діяльності (E_B) розраховується за формулою [9]:

$$E_B = 0,31B + 0,19\Phi + 0,40P_{\text{тов}} + 0,10\Pi, \quad (2.10)$$

де B - відносний показник витрат виробництва на одиницю продукції;

Φ - відносний показник фондівддачі;

$P_{\text{тов}}$ - відносний показник рентабельності продукції (товару);

Π - відносний показник продуктивності праці;

0,31; 0,19; 0,40; 0,10 - коефіцієнти вагомості показників.

Отже отримуємо наступні розрахунки:

$$E_{B1} = 0,31 * 1622,57 + 0,19 * 2,1 + 0,40 * 23,07 + 0,10 * 2926,33 = 805,26$$

$$E_{B2} = 0,31 * 3014,1 + 0,19 * 2,17 + 0,40 * (-111,85) + 0,10 * 1225,25 = 1012,57$$

$$E_{B3} = 0,31 * 2644,14 + 0,19 * 2,27 + 0,40 * (-28,22) + 0,10 * 1340,86 = 942,91$$

Побудуємо таблицю із зазначенням результатів розрахунків для подальшого їх аналізу (табл. 2.13):

Таблиця 2.13

Результати розрахунків

Показник	Роки			Характеристика
	2021	2022	2023	
1	2	3	4	5
Витрати на 1 тону продукції, тис.грн.	1 622, 6	3 014,1	2 644,1	Ефективність використання ресурсів підприємства та відображення собівартості одиниці виробленої продукції
Продуктивність праці	2926,3	1225,3	1340,9	Ефективність та результативність витрат праці
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	2,89	1,16	1,63	Значення показника говорить про кількість оборотів, які здійснили оборотні активи
Коефіцієнт завантаження виробничих потужностей	85	70	73	Показує, наскільки ефективно використовуються ресурси порівняно з їх максимально можливим потенціалом
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,57	0,71	0,85	Дозволяє оцінити стан основних засобів і потребу у їхньому оновленні.

Продовження табл. 2.13

1	2	3	4	5
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,43	0,29	0,15	Відображає частину основних засобів придатну до експлуатації
Фондовіддача	0,91	0,35	0,33	Ефективність використання основних засобів.
Фондомісткість	1,10	2,83	3,03	Ступінь забезпечення підприємства основними засобами
Критерій ефективності робочої діяльності підприємства	805,3	1012,6	942,9	Загальна результативність функціонування підприємства.

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Аналіз таблиці почнемо із витрат на 1 тону продукції, які демонструють значну зміну протягом трьох років. У 2022 році показник зріс на 85,8% порівняно з 2021 роком, що може бути пов'язано з інфляцією, збільшенням цін на ресурси чи зниженням ефективності використання виробничих ресурсів. У 2023 році витрати знизилися на 12,3%, що може свідчити про початок впровадження більш ефективного управління ресурсами.

Продуктивність праці знизилася в 2022 році на 58,1% у порівнянні з 2021 роком, що, ймовірно, пояснюється впливом зовнішніх факторів, таких як криза чи воєнні дії. У 2023 році спостерігається незначне відновлення (+9,4%), але рівень все ще значно нижчий, ніж у 2021 році. Це вказує на необхідність оптимізації трудових витрат та підвищення мотивації працівників.

Коефіцієнт оборотності обігових коштів з 2021 по 2022 рік зменшився майже вдвічі, що є негативним сигналом, адже це свідчить про уповільнення використання активів для генерування доходу. У 2023 році показник незначно зріс, але залишається нижчим за рівень 2021 року, що потребує посилення контролю за обігом обігових коштів.

Коефіцієнт завантаження виробничих потужностей демонструє зниження з 85% у 2021 році до 70% у 2022 році, що може вказувати на проблеми з використанням ресурсів через зовнішні обставини чи внутрішні організаційні недоліки. У 2023 році показник дещо зріс до 73%, однак залишається далеким

від оптимального. Це свідчить про потребу у підвищенні рівня завантаження потужностей для досягнення більшої ефективності.

Коефіцієнт зносу основних засобів зріс з 0,57 у 2021 році до 0,85 у 2023 році, що свідчить про швидке старіння основних засобів. Одночасно коефіцієнт придатності основних засобів зменшився з 0,43 до 0,15, що вказує на критичну потребу в модернізації або оновленні основних засобів для забезпечення стабільної роботи підприємства.

Фондовіддача знизилася з 0,91 у 2021 році до 0,33 у 2023 році, що вказує на суттєве падіння ефективності використання основних засобів. У той же час, фондомісткість зросла з 1,10 до 3,03, що підтверджує зростання витрат на утримання основних засобів. Це свідчить про потребу оптимізації інвестицій у фонди.

Критерій ефективності робочої діяльності підприємства зріс у 2022 році до 1012,6, але знизився у 2023 році до 942,9. Це може свідчити про тимчасове покращення ефективності у 2022 році, але недостатнє вирішення системних проблем, які залишилися актуальними у 2023 році.

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що ефективність управління виробничим потенціалом ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" демонструє значні виклики та потребує вдосконалення. Основними проблемами є зниження продуктивності праці, недостатній рівень завантаження виробничих потужностей, високий рівень зносу основних засобів та їх низька придатність до експлуатації, що свідчить про критичну потребу у модернізації. Негативна динаміка показників фондовіддачі та зростання витрат на утримання основних засобів вказує на недостатню ефективність інвестицій у виробничу інфраструктуру.

Висновки до розділу 2

1. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є одним з найбільших металургійних підприємств України, що спеціалізується на виробництві чавуну, сталі та феросплавів. Його організаційна структура включає 18

підрозділів і понад 20 тисяч працівників. Підприємство активно розвиває програму підвищення кваліфікації персоналу і інвестує в нові технології для покращення виробничих процесів. Основні проблеми компанії — високі енерговитрати, знос обладнання та необхідність адаптації до змін у глобальній економіці, що потребує інноваційних технологій.

2. Аналіз фінансово-економічного стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки показує, що підприємство стикається із значними фінансовими труднощами. Чистий дохід від реалізації продукції, хоча й був на рівні 41 848 635 грн, не покриває собівартість, що призвело до валового збитку у розмірі 8 787 274 грн. Операційні витрати, зокрема адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати, також перевищили доходи, що сформувало операційний збиток у розмірі 10 261 777 грн. Додатково, фінансова діяльність підприємства також залишилася збитковою, що призвело до чистого збитку в 11 811 030 грн. Ситуація ускладнюється відсутністю виплати дивідендів, що є індикатором фінансових труднощів. Сукупний дохід підприємства також залишається негативним, що підтверджує загальне зниження доходів і наявність значних фінансових проблем. Однак зменшення збитків на понад 60% порівняно з попереднім роком може свідчити про деяке поліпшення ситуації, хоча підприємству все ж необхідно зосередитися на оптимізації витрат, пошуку нових джерел доходів і підвищенні ефективності управління. Це дозволить покращити фінансовий стан і забезпечити стабільний розвиток у майбутньому. Показники прибутковості акцій демонструють збитковість на одиницю акції, що вказує на негативні перспективи для інвесторів та зниження привабливості компанії на фондовому ринку.

3. Згідно з результатами аналізу, підприємство ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» стикається з низкою проблем: зниженням продуктивності праці, низьким рівнем завантаження виробничих потужностей, старінням основних засобів та зниженням ефективності їх використання.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ НА ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

3.1 Напрями удосконалення процесу управління виробничим потенціалом підприємства

Ефективне управління виробничим потенціалом є основою успішної діяльності будь-якого підприємства. Цей процес передбачає ретельне планування, організацію та регулярний контроль за використанням ключових ресурсів, серед яких потенціал основних і оборотних фондів, нематеріальні активи, трудові ресурси та інновації. Система управління повинна забезпечувати злагоджену роботу всіх виробничих підрозділів, безперебійну діяльність підприємства, а також точне прогнозування та високу продуктивність.

Аналіз управління виробничим потенціалом ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», проведений у другому розділі, виявив декілька суттєвих проблем, які впливають на загальну ефективність:

1) Низька рентабельність. Це пов'язано з нераціональним використанням наявних потужностей. Низька прибутковість на різних етапах виробництва може бути результатом застарілого обладнання, неефективної технології та недостатніх інвестицій у модернізацію;

2) Зношене обладнання та недостатнє фінансування модернізації. Старе обладнання суттєво знижує продуктивність, збільшує витрати на ремонт, впливає на якість продукції та ускладнює ефективність виробничих процесів. Термінова модернізація є необхідною для зміцнення конкурентоспроможності підприємства;

3) Дефіцит сировини. Нестабільність постачання сировини обмежує можливості виробництва та залежить від зовнішніх факторів, таких як зміни на світових ринках або політична нестабільність. Ця проблема призводить до

скорочення обсягів виробництва, затримок виконання замовлень і збільшення витрат на придбання ресурсів.

Для вирішення цих проблем потрібен системний підхід, що охоплює технічні інновації та організаційні рішення. Впровадження сучасних технологій, модернізація виробничих потужностей та вдосконалене планування є кроками до підвищення ефективності роботи підприємства та зменшення впливу кризових факторів.

Низька рентабельність підприємства здебільшого обумовлена нераціональним використанням наявних виробничих потужностей. Вирішення цієї проблеми вимагає проведення ґрунтовного аудиту технологічного обладнання та виробничих ліній, оцінки їхньої продуктивності, а також визначення потенціалу для впровадження інноваційних технологічних рішень. Модернізація обладнання вкупі з інтеграцією сучасних систем автоматизації здатна оптимізувати виробничі витрати, підвищити рівень управління виробничими процесами та, як наслідок, сприяти покращенню загальної рентабельності підприємства.

Однією з ключових проблем залишається фізичний знос обладнання разом із обмеженими інвестиціями в оновлення виробничих потужностей. Для подолання цієї перешкоди необхідно інвестувати у відновлення технічної бази шляхом придбання сучасних машин та обладнання. Це сприятиме зниженню витрат на ремонт і обслуговування, а також підвищенню загальної ефективності виробництва. Окрім оновлення технічних засобів, доцільним є запровадження інноваційних технологій, таких як автоматизація процесів та Інтернет речей (IoT). Ці технології дозволять забезпечити постійний моніторинг стану обладнання та проведення профілактичного обслуговування для уникнення несподіваних збоїв.

Ще однією критичною проблемою є нестача сировини, яка актуалізує необхідність розробки комплексного підходу до управління постачанням. Для її вирішення необхідно вдосконалити стратегію матеріально-технічного забезпечення шляхом встановлення партнерських зв'язків із новими

постачальниками та диверсифікації джерел постачання. Інтеграція інноваційних логістичних методів, таких як автоматизація операцій на складах або застосування прогнозних моделей управління запасами, також може значно скоротити залежність від зовнішніх впливів і забезпечити стабільність у постачанні сировини.

Запропоновані заходи мають потенціал суттєво поліпшити стан підприємства, створюючи умови для підвищення його фінансових результатів і забезпечення конкурентоспроможності на ринку.

Наведемо можливі шляхи вирішення проблеми низької рентабельності (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шляхи вирішення проблеми низької рентабельності

№ з/п	Напрямок	Заходи
1	Модернізація обладнання	Проведення комплексного аудиту виробничих потужностей з метою ідентифікації неефективних або застарілих ділянок; стратегічні інвестиції в оновлення технологічних ліній, а також інтеграція автоматизованих систем для підвищення продуктивності.
2	Впровадження цифрових технологій	Застосування Інтернету речей (IoT) для постійного моніторингу функціонального стану обладнання; впровадження штучного інтелекту (AI) для оптимізації ключових технологічних процесів і зниження виробничих витрат.
3	Оптимізація виробничих процесів	Реалізація систем управління ресурсами підприємства (ERP) для ефективної координації та інтеграції всіх етапів виробничого циклу; проведення реінжинірингу задля оптимізації існуючих процесів.
4	Удосконалення логістики	Використання прогнозних моделей для вдосконалення планування й управління постачанням необхідних ресурсів; автоматизація процесів складування, транспортування сировини та готової продукції.
5	Стимулювання інновацій	Формування внутрішніх програм розвитку інноваційної діяльності; залучення співробітників до участі в генерації новаторських ідей, спрямованих на підвищення ефективності виробництва та скорочення витрат.
6	Оцінка ефективності заходів	Створення системи постійного моніторингу ключових показників ефективності, що включає аналіз продуктивності обладнання, оцінку собівартості продукції й витрат на технічне обслуговування.

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Для забезпечення сталого зростання рентабельності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» необхідна реалізація комплексного підходу, який охоплює низку стратегічних напрямків, спрямованих на вирішення актуальних проблем та підвищення ефективності виробничих процесів.

Насамперед, модернізація обладнання є ключовим завданням, що сприяє зменшенню витрат на технічне обслуговування, зниженню ризиків аварій і підвищенню продуктивності. Упровадження сучасних високотехнологічних систем із високим коефіцієнтом енергетичної ефективності позитивно позначиться на фінансових показниках підприємства завдяки підвищенню операційної стійкості та зниженню собівартості продукції.

Водночас, інтеграція цифрових технологій, зокрема Інтернету речей (IoT) і штучного інтелекту (AI), відіграє ключову роль в автоматизації та синхронізації виробничих процесів. Це дозволить здійснювати постійний моніторинг стану обладнання, прогнозувати можливі несправності та забезпечувати їх своєчасну ліквідацію. Застосування таких технологій забезпечить більш точне планування виробничих процесів, мінімізацію технологічних втрат і підвищення якості кінцевої продукції.

Особливо важливим напрямком є оптимізація управління логістичними ланцюгами та постачанням сировини. Упровадження автоматизованих систем складування та транспортування, зокрема роботизованих складських комплексів, сприятиме більш раціональному використанню ресурсів і стабільності в постачанні сировини. Такі заходи допоможуть скоротити витрати на підтримку запасів і зменшити вплив зовнішніх ризиків на операційну діяльність підприємства.

Необхідним є також застосування сучасних систем управління виробничими процесами, таких як ERP-системи (системи планування ресурсів підприємства). Їх використання забезпечить прозорість і інтеграцію всіх структурних підрозділів, сприятиме покращенню контролю за витратами, оптимізації розподілу ресурсів та підвищенню ефективності організаційних процесів.

Окрім того, для досягнення довгострокового підвищення рентабельності слід стимулювати інноваційну діяльність співробітників. Створення платформ для інновацій чи формування спеціалізованих груп для розробки нововведень дозволить генерувати та впроваджувати рішення, що здатні значно підвищити ефективність підприємства й адаптивність до ринкових змін.

Реалізація кожного із зазначених напрямків повинна супроводжуватись регулярним моніторингом і оцінкою їхньої ефективності. Доцільно аналізувати ключові показники діяльності, такі як рівень використання виробничих потужностей, динаміка витрат, продуктивність праці та якість випущеної продукції. Ці дані створюють можливості для оперативного коригування стратегій і забезпечення стабільного зростання рентабельності підприємства у довгостроковій перспективі.

Наведемо можливі шляхи вирішення проблеми зносу обладнання (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Шляхи вирішення проблеми зносу обладнання і нестачі інвестицій у
модернізацію виробничих потужностей

№ з/п	Напрямок	Заходи
1	Впровадження автоматизації	Реалізація автоматизованих систем управління виробничими процесами (SCADA, MES), спрямована на оптимізацію роботи та мінімізацію ручних операцій.
2	Оптимізація витрат	Проведення ретельного аналізу витрат із подальшим скороченням неефективних статей, що дозволить виділити ресурси на модернізацію обладнання.
3	Використання енергоефективних рішень	Установлення сучасного енергоощадного обладнання для зменшення енергоспоживання та зниження загальних витрат на виробництво.
4	Інтеграція Інтернету речей (IoT)	Впровадження сенсорів та моніторингових систем для оперативного контролю стану обладнання, що забезпечить зменшення простоїв і підвищення продуктивності.
5	Участь у міжнародних проєктах	Активний пошук партнерів для реалізації спільних інноваційних ініціатив з модернізації, які включають освоєння передових технологій і практик.

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Зношеність виробничого обладнання та обмеженість інвестицій у його модернізацію є характерними проблемами для підприємств із тривалою історією експлуатації, як, наприклад, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Ця багатогранна проблема охоплює такі аспекти, як фізичний і моральний знос технічних засобів, підвищення витрат на їх обслуговування, а також зниження продуктивності, спричинене використанням застарілих технологій. Її розв'язання потребує не лише залучення фінансових ресурсів, але й розробки стратегічного плану та застосування інноваційного підходу.

Пріоритетним завданням є модернізація технічного парку підприємства. Це включає не лише заміну застарілого обладнання, але й інтеграцію сучасних технологій, здатних оптимізувати виробничі процеси. Зокрема, автоматизовані системи управління виробництвом можуть суттєво мінімізувати людський фактор та підвищити ефективність використання ресурсів.

Один із фундаментальних методів розв'язання проблеми полягає в проведенні аудиту технічного стану обладнання. Такий підхід дозволяє оцінити актуальний стан виробничих активів підприємства та визначити найбільш проблемні ділянки, що потребують першочергового оновлення. На основі результатів цього аналізу можливо сформулювати детальний графік модернізації із фокусуванням на критично важливих напрямках.

Не менш важливим завданням є залучення фінансування. Для великих промислових підприємств такими джерелами можуть стати емісія корпоративних облігацій, отримання довгострокових кредитів на вигідних умовах або участь у міжнародних ініціативах, спрямованих на розвиток промисловості. Окрім цього, підприємствам доцільно активніше використовувати державні програми підтримки, орієнтовані на запровадження енергоефективних рішень та технологій.

Інноваційні підходи, такі як запровадження технологій Інтернету речей (IoT), відіграють важливу роль у подоланні цих викликів. Завдяки подібним технологіям можна забезпечити постійний моніторинг виробничих процесів,

своєчасне виявлення несправностей і планування профілактичних ремонтів. Такий підхід сприяє запобіганню аварійним ситуаціям і знижує непродуктивні витрати.

Крім того, важливо забезпечити формування резерву технічних потужностей для збереження стабільності виробничої діяльності у випадках непередбачених обставин. Участь у міжнародних промислових альянсах та програмах технологічного обміну сприятиме доступу до інноваційних рішень та зміцненню конкурентних позицій підприємств на глобальному ринку.

Отже, комплексний підхід до модернізації виробничих потужностей здатен не лише вирішити існуючі проблеми, але й закласти міцні основи для довгострокового та сталого розвитку підприємства.

Наведемо можливі шляхи вирішення проблеми нестачі сировини (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Можливі шляхи вирішення проблеми нестачі сировини

№ з/п	Напрямок	Заходи
1	Диверсифікація постачальників	Запровадження стратегій співпраці з розширеним колом постачальників сировини з метою зниження залежності від окремих джерел.
2	Впровадження прогнозних моделей	Застосування систем прогнозування попиту та управління запасами для завчасної та ефективної організації процесів закупівель.
3	Автоматизація управління запасами	Реалізація інтегрованих систем автоматизованого моніторингу та регулювання запасів для досягнення оптимальної логістики матеріальних ресурсів.
4	Залучення логістичних інновацій	Удосконалення транспортно-логістичних процесів шляхом впровадження сучасних рішень і технологій для підвищення ефективності постачання.

Джерело: складено на основі власних досліджень

Аналіз таблиці вказує на ключові напрями вдосконалення логістичних та постачальних процесів на підприємстві. Диверсифікація постачальників спрямована на зниження ризиків залежності від одного джерела сировини, що

дозволить забезпечити стабільність у виробничих процесах. Впровадження прогнозних моделей сприяє оптимізації управління запасами, покращуючи точність планування закупівель та використання ресурсів. Автоматизація управління запасами дозволяє ефективніше регулювати обсяги матеріалів, мінімізуючи витрати та уникаючи затримок. Залучення логістичних інновацій підвищує ефективність транспортування, що позитивно впливає на швидкість і економічність постачань. Загалом, ці заходи формують комплексний підхід до модернізації постачальних ланцюгів.

3.2 Застосування штучного інтелекту та Інтернету речей на підприємстві

З розвитком сучасних технологій Інтернет речей (Internet of Things, IoT) та штучний інтелект (Artificial Intelligence, AI) стали невід'ємними складовими автоматизації та оптимізації виробничих процесів у різних галузях промисловості. Інтеграція цих технологій забезпечує якісно новий рівень управління виробництвом, сприяючи високоточному моніторингу стану обладнання, зниженню експлуатаційних витрат та мінімізації можливих ризиків. Спочатку подібні системи були впроваджені в секторі високих технологій, таких як аерокосмічна та автомобільна промисловість. Однак сьогодні вони успішно адаптуються і до більш традиційних галузей, зокрема металургії.

На прикладі підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», впровадження IoT та AI постає як перспективний підхід до подолання актуальних проблем виробництва, таких як зношення обладнання, раціоналізація енергоспоживання та забезпечення стабільної якості продукції. У цьому контексті доцільно розглядати розробку інтегрованої системи управління виробничим потенціалом на основі сучасних цифрових технологій. Очікується, що така система може значно підвищити ефективність роботи

підприємства, поліпшити його конкурентоспроможність на ринку, а також забезпечити стійкий розвиток.

Ключовим напрямом реалізації IoT є створення інтегрованої системи моніторингу виробничого обладнання в реальному часі. Центральним елементом такої системи є мережа сенсорів, установлених на важливих вузлах виробничих ліній, у поєднанні з програмними рішеннями для збору, аналізу та візуалізації даних. На додачу, можна окреслити запропоновані компоненти IoT-системи, які могли б бути успішно застосовані на підприємстві ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (табл.3.4).

Таблиця 3.4

Компоненти системи IoT

№ з/п	Компонент	Призначення
1	Датчики температури	Контроль нагріву під час роботи обладнання для попередження перегріву.
2	Датчики вібрації	Виявлення нестандартних вібрацій, що свідчать про знос деталей.
3	Датчики тиску	Вимірювання тиску в гідравлічних системах для уникнення аварійних ситуацій.
4	Система відеоспостереження	Аналіз стану обладнання та робочого процесу за допомогою комп'ютерного зору.
5	Хмарна платформа	Зберігання, обробка та візуалізація даних у режимі реального часу.

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

У таблиці представлені основні компоненти системи IoT, кожен з яких має важливе значення для оптимізації виробничих процесів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Датчики температури відіграють критичну роль у запобіганні перегріву обладнання, особливо в доменних печах, де температура досягає високих значень. Вчасний моніторинг дозволяє уникнути аварій, пов'язаних із перегрівом, та мінімізувати ризик пошкодження обладнання.

Датчики вібрації є незамінними для забезпечення стабільної роботи транспортних конвеєрів. Нестандартні вібрації часто свідчать про знос або

механічні несправності. Їх своєчасне виявлення дозволяє уникнути простоїв і забезпечити безперервність виробничих процесів.

Датчики тиску використовуються для моніторингу роботи гідравлічних систем. Аварії, спричинені неконтрольованими змінами тиску, можуть призвести до значних фінансових втрат і пошкодження обладнання. Завдяки цим датчикам підприємство може підтримувати безпечні умови роботи.

Система відеоспостереження із застосуванням технологій комп'ютерного зору дозволяє візуально аналізувати стан обладнання та виробничі процеси. Це дає змогу операторам виявляти потенційні проблеми, які неможливо зафіксувати стандартними датчиками.

Хмарна платформа забезпечує централізоване зберігання та обробку даних, що надходять від датчиків. Це дозволяє здійснювати моніторинг у реальному часі, аналізувати великі обсяги інформації та візуалізувати дані для прийняття управлінських рішень. Завдяки хмарним технологіям підприємство отримує можливість інтеграції IoT-компонентів з AI-системами для автоматизації процесів.

Кожен із цих компонентів доповнює один одного, створюючи ефективну інтегровану систему управління. Їх комплексне застосування дозволить підприємству не лише зменшити ризики та аварії, але й оптимізувати використання ресурсів, що є ключовим фактором для підвищення конкурентоспроможності та ефективності виробництва.

Для ефективного впровадження запропонованої системи моніторингу з використанням IoT-технологій на підприємстві ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» важливо врахувати специфічні особливості монтажу та експлуатації датчиків залежно від умов їх застосування. У табл. 3.5 описані умови та особливості монтажу з компонентів IoT:

Таблиця 3.5

Особливості використання компонентів IoT:

Компоненти	Місце застосування	Особливості монтажу	Умови
Датчики температури та тиску	Доменні печі	- Датчики повинні бути стійкими до екстремально високих температур і мати термозахист. Зазвичай вони встановлюються в спеціальних термостійких кожухах. - Для контролю тиску використовуються пристрої з мембранним або п'єзоелектричним принципом роботи, які мають високу точність і надійність. - Монтаж виконується в безпосередній близькості до контрольованих вузлів печей, з можливістю захисту від механічних ушкоджень і впливу агресивного середовища.	- Стійкість до пилу та газів, характерних для доменних печей. - Забезпечення регулярного технічного обслуговування, включаючи калібрування та перевірку герметичності.
Датчики вібрації	Транспортні конвеєри	- Встановлення поблизу опорних точок моторів та рухомих елементів для точного аналізу динамічних характеристик. - Використання магнітних або болтових кріплень, що гарантують стабільне положення датчика навіть у разі високих вібрацій. - Підключення до центральної системи моніторингу для передачі даних у реальному часі.	- Висока стійкість до пилу та вологи, адже конвеєри часто розташовані в умовах відкритого простору чи підвищеної вологості. - Мінімальна затримка в передачі даних для виявлення відхилень у роботі в реальному часі.
Датчики вологості та температури	Складські майданчики	- Встановлення на висоті для уникнення фізичних ушкоджень від навантажувальної техніки. - Розташування в ключових точках складу, щоб охопити всю площу та мінімізувати вплив локальних факторів, таких як близькість до дверей або нагрівальних пристроїв.	- Захист від корозії та механічних пошкоджень. - Постійний контроль точності показників і корекція калібрування відповідно до змін кліматичних умов.

Джерело: складено автором за [45]

Штучний інтелект (AI) має величезний потенціал для вирішення проблем, які виникають у процесі управління виробничим потенціалом ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Використання AI в металургійній промисловості дає можливість значно покращити технологічні процеси, знизити витрати і підвищити ефективність роботи підприємства. Нижче буде описано кілька напрямків, де штучний інтелект може суттєво допомогти.

Одним із основних напрямків застосування AI є оптимізація енергоспоживання на підприємстві. Завдяки використанню алгоритмів машинного навчання та глибоких нейронних мереж, AI може аналізувати дані про енергоспоживання, температуру та продуктивність обладнання в реальному часі. На основі цих даних штучний інтелект здатний прогнозувати пікові навантаження та пропонувати оптимальні режими роботи обладнання, що дозволяє значно скоротити витрати електроенергії. Таке прогнозування також допомагає уникати перевантажень в системі і своєчасно коригувати роботу устаткування, що сприяє зменшенню споживання енергії.

AI активно використовується для оптимізації технологічних параметрів виробництва. Алгоритми машинного навчання, що працюють на основі даних про роботу обладнання та умови виробничого процесу, дозволяють автоматично коригувати параметри процесу для досягнення найкращих результатів. Штучний інтелект може здійснювати моделювання різних сценаріїв виробництва та визначати оптимальний порядок виконання операцій, що дозволяє знизити витрати часу і підвищити продуктивність. Наприклад, AI може адаптувати швидкість роботи прокатних станів або доменних печей для забезпечення максимальної ефективності в конкретних умовах.

Ще одним важливим напрямком є прогнозування попиту на продукцію. AI здатен аналізувати великі масиви даних з ринку і на основі цього створювати прогнози щодо майбутніх потреб у певних видах сталі. Це дозволяє підприємству планувати виробництво більш ефективно, зменшуючи надлишкові запаси і забезпечуючи точне виконання замовлень. Оптимізація

виробничих потужностей, що включає в себе налаштування графіків роботи і коригування випуску продукції, дозволяє зменшити витрати на сировину та енергію.

Штучний інтелект може допомогти в автоматизації прийняття управлінських рішень на основі аналізу великих обсягів даних. За допомогою машинного навчання та алгоритмів оптимізації AI може автоматично вибирати найефективніші стратегії для управління виробничими процесами, з урахуванням таких факторів, як знос обладнання, витрати на матеріали, енергоспоживання та терміни виконання замовлень. Це дозволяє зменшити людський фактор у процесі прийняття рішень, підвищуючи точність та швидкість виконання завдань.

AI-системи можуть бути інтегровані в існуючу інфраструктуру ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», де вони стануть частиною загального управління виробничими процесами. Встановлення алгоритмів машинного навчання для оптимізації енергоспоживання, контролю якості продукції та управління попитом дозволяє створити єдину платформу для моніторингу та коригування всіх етапів виробництва. В результаті, підприємство може не тільки покращити свою рентабельність та ефективність, але й знизити витрати, пов'язані з неефективним використанням ресурсів.

AI також може мати вирішальне значення в аналізі та прогнозуванні технічного обслуговування обладнання. Використання AI дозволяє передбачити ймовірність поломки або збоїв у роботі машин і обладнання на основі їхніх даних з попередніх експлуатаційних циклів. Це дозволяє планувати технічне обслуговування заздалегідь, що суттєво знижує витрати на екстрені ремонти і скорочує час простою обладнання. Крім того, за допомогою машинного навчання можна постійно вдосконалювати алгоритми прогнозування, що дозволяє зменшити ризики і підвищити надійність технічних систем.

Інтеграція штучного інтелекту (AI) в управління виробничими процесами підприємства «АрселорМіттал Кривий Ріг» є складним і багатогранним

процесом, що охоплює кілька етапів. Це дозволяє забезпечити високий рівень ефективності на всіх етапах виробництва — від планування до реального контролю за процесами. Розглянемо основні етапи цієї інтеграції.

Першим етапом є збір і підготовка даних, що є основою для подальшого використання технологій AI. Для цього необхідно встановити IoT-сенсори на критичні елементи виробничого процесу, що дозволить зібрати реальні дані про роботу обладнання, споживання енергії, температуру, вологість та інші важливі параметри. Крім того, на основі історичних даних про виробництво (такі як час простоїв, поломки, ефективність роботи тощо) створюється база для навчання моделей AI. Всі ці дані повинні бути інтегровані в єдину систему, що дозволяє отримати повну картину поточної ситуації на підприємстві.

Розробка моделей машинного навчання є критично важливим етапом для інтеграції штучного інтелекту в управління виробничими процесами. Для цього використовуються складні алгоритми, такі як нейронні мережі, які здатні обробляти великі обсяги даних та знаходити приховані закономірності, які неможливо було б виявити за допомогою традиційних методів аналізу. Нейронні мережі є потужним інструментом, здатним виводити точні прогнози на основі величезних масивів даних, що надходять від різних джерел — датчиків IoT, систем моніторингу, а також історичних даних підприємства.

Для розробки моделей машинного навчання, зокрема нейронних мереж, потрібно виконати кілька етапів, що включають збір та підготовку даних, навчання моделі та оцінку її ефективності. Ось більш детальний опис цього процесу.

Першим кроком у використанні нейронних мереж є збір та підготовка даних, оскільки нейронні мережі потребують великих обсягів даних для навчання. Для прогнозного обслуговування обладнання даними можуть бути показники роботи кожної одиниці обладнання, такі як температура, вібрація, робочі цикли, час до наступного обслуговування, історія поломок тощо.

Нейронні мережі бувають різних типів, кожен з яких використовується для різних завдань. Для задачі прогнозування поломок обладнання чи

оптимізації технологічних процесів часто використовують глибокі нейронні мережі (Deep Neural Networks, DNN) або рекурентні нейронні мережі (Recurrent Neural Networks, RNN), які добре підходять для роботи з послідовними даними, такими як часова інформація про роботу обладнання.

На цьому етапі важливо вибрати структуру мережі, що включає кількість шарів та нейронів у кожному шарі, тип активації (наприклад, ReLU або сигмоїда), методи оптимізації (наприклад, градієнтний спуск) та функції втрат, які мінімізуються під час навчання.

Навчання нейронної мережі — це процес, під час якого мережа адаптується до вхідних даних і навчається робити прогнози або класифікацію. У процесі навчання використовується алгоритм зворотного поширення помилки (backpropagation), коли мережа коригує свої ваги в залежності від того, наскільки її прогнози відрізняються від реальних результатів.

Під час навчання мережа здійснює підлаштування вагів за допомогою методу градієнтного спуску, що дозволяє мінімізувати помилки. Цей процес повторюється багато разів через численні ітерації, поки модель не досягне прийнятної рівня точності. У разі необхідності, застосовуються техніки регуляризації, такі як Dropout, щоб запобігти перенавчанню мережі.

Після того як модель навчається, її необхідно перевірити на нових, невідомих даних для того, щоб перевірити, чи може вона точно передбачати чи оптимізувати роботу в реальних умовах. Це робиться за допомогою тестових наборів даних, які не були використані під час навчання.

Зазвичай оцінка проводиться за допомогою метрик точності, таких як середня квадратична помилка (MSE), коефіцієнт детермінації (R^2) або середня абсолютна помилка (MAE). Це дозволяє зрозуміти, наскільки добре модель справляється з прогнозуванням.

Коли модель досягає необхідної точності, її можна інтегрувати в систему моніторингу на підприємстві. Це включає підключення нейронної мережі до системи IoT для постійного збору нових даних і їх аналізу в реальному часі. Алгоритм може автоматично подавати рекомендації для операторів або навіть

змінювати параметри технологічних процесів, наприклад, змінюючи температуру печі або швидкість обертання валків на прокатних станах.

Інтеграція AI не завершується лише на рівні управлінських рішень. Вона вимагає постійного вдосконалення, включаючи тестування та оптимізацію моделей, а також регулярне оновлення даних і алгоритмів для досягнення найкращих результатів. Тому важливою частиною процесу є моніторинг ефективності системи AI. Після впровадження моделей необхідно стежити за їх точністю, коригувати параметри і адаптувати модель під зміни в технологічному процесі.

3.3 Оцінка ефективності запропонованих заходів

Оцінка ефективності запропонованих заходів є ключовим етапом у впровадженні інноваційних технологій, таких як Інтернет речей (IoT) і штучний інтелект (AI), у процес управління виробничим потенціалом. Цей аналіз дозволяє оцінити не лише вплив на ключові фінансові показники, такі як собівартість, витрати на управління, оплату праці та амортизацію, але й комплексно визначити ефективність заходів з точки зору довгострокового розвитку підприємства. Додатково, такі заходи сприяють впровадженню принципів сталого розвитку, підвищенню екологічної відповідальності та підготовці підприємства до цифрової трансформації.

Для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», як одного з провідних підприємств металургійної галузі України, впровадження IoT та AI відкриває можливості для значного покращення виробничих показників. Особливо це важливо в умовах високої конкуренції, де технологічні інновації можуть стати вирішальним фактором для зміцнення позицій на ринку. Крім того, технологічні рішення сприятимуть не тільки оптимізації поточних процесів, але й створять передумови для впровадження нових стратегій управління. Зокрема, автоматизація виробництва дозволить підприємству зосередитися на

стратегічних завданнях, таких як диверсифікація продукції, адаптація до нових ринкових умов та інтеграція із сучасними екологічними стандартами.

Важливим аспектом оцінки є аналіз короткострокових та довгострокових результатів. У короткостроковій перспективі економія витрат дозволяє підприємству зменшити фінансове навантаження та підвищити рентабельність. У довгостроковій перспективі це створює платформу для масштабування інновацій, забезпечення стабільності та стійкості у змінному економічному середовищі. Розрахунки, що включають економію за ключовими статтями витрат (собівартість, адміністративні витрати, оплата праці та амортизація), дозволяють конкретно оцінити очікуваний фінансовий ефект. Це забезпечує обґрунтованість прийнятих рішень, допомагає планувати інвестиції та прогнозувати вплив на ринкову позицію підприємства.

Інтеграція IoT та AI також сприяє впровадженню принципів гнучкого управління та створення адаптивних бізнес-процесів. Це дозволяє підприємству швидше реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, підвищує ефективність взаємодії з клієнтами та партнерами. Більше того, автоматизація облікових і управлінських функцій спрощує контроль за ключовими показниками ефективності, роблячи управління більш прозорим і надійним. Усе це в комплексі сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства, збільшенню його ринкової частки та зміцненню позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Також варто звернути увагу на соціально-економічний вплив впровадження інноваційних технологій. Вдосконалення управління виробничим потенціалом за рахунок IoT і AI не лише підвищує ефективність підприємства, але й сприяє створенню нових робочих місць у сферах розробки, впровадження та підтримки цифрових систем. Це позитивно впливає на регіональну економіку, створюючи додатковий мультиплікаційний ефект.

Додатковим важливим аспектом є вплив інновацій на екологічні показники. Застосування IoT для моніторингу витрат енергоресурсів і оптимізації виробничих процесів дозволяє знизити викиди шкідливих речовин

і зменшити екологічний слід підприємства. Наприклад, датчики IoT можуть у реальному часі контролювати рівень забруднення, що дозволяє швидко реагувати на відхилення від встановлених норм. Крім того, AI може сприяти впровадженню нових екологічно чистих технологій, таких як переробка відходів чи повторне використання матеріалів.

Ще одним важливим фактором є підвищення якості продукції. Автоматизація виробничих процесів завдяки IoT та AI знижує ризики помилок, покращує точність і забезпечує стабільно високий рівень якості. Це, у свою чергу, сприяє зміцненню довіри клієнтів, розширенню клієнтської бази та підвищенню лояльності споживачів.

З метою аналізу очікуваного прибутку від впровадження заходів для покращення управління виробничим потенціалом ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» розрахуємо економію витрат та зростання чистого доходу підприємства. Для цього будемо використовувати дані фінансової звітності підприємства за 2023 рік, враховуючи можливі зниження витрат в результаті автоматизації процесів, оптимізації виробничих витрат та покращення управлінських функцій.

За даними фінансової звітності за 2023 рік, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» має такі основні витрати:

- 1) чистий дохід від реалізації продукції: 41 848 635 грн.;
- 2) собівартість реалізованої продукції: 41 848 635 грн.;
- 3) матеріальні затрати: 34 485 128 грн.;
- 4) витрати на оплату праці: 3 587 893 грн.;
- 5) амортизація: 3 611 313 грн.;
- 6) адміністративні витрати: 1 679 688 грн.

Ці витрати є базовими для розрахунків ефективності запропонованих заходів.

Враховуючи впровадження новітніх технологій та систем для зниження витрат на енергоресурси та матеріали, можна очікувати зниження собівартості на 5%. Це призведе до економії на рівні:

$$5\% \times 41848635 \text{ грн} = 2092432 \text{ грн.}$$

Завдяки впровадженню автоматизації та оптимізації управлінських процесів адміністративні витрати можуть зменшитися на 10%. Це дасть економію:

$$10\% \times 1679688 \text{ грн} = 167968 \text{ грн.}$$

Враховуючи автоматизацію частини виробничих процесів, можна очікувати зниження витрат на оплату праці на 7%. Це призведе до економії:

$$7\% \times 3587893 \text{ грн} = 251132 \text{ грн.}$$

Застосування нових технологій і подовження терміну експлуатації обладнання дозволить знизити амортизацію на 5%. Економія складе:

$$5\% \times 3611313 \text{ грн} = 180565 \text{ грн.}$$

У табл. 3.5 підсумовано очікуване зниження витрат при запровадженні усіх запропонованих заходів:

Таблиця 3.6

Загальна економія

Витрати	Сума (грн)	Очікувана економія (%)	Економія (грн.)
Собівартість реалізованої продукції	41 848 635	5%	2 094 432
Адміністративні витрати	1 679 688	10%	167 968
Витрати на оплату праці	3 587 893	7%	251 132
Амортизація	3 611 313	5%	180 565
Загальна економія			2 692 097

Завдяки зниженню витрат, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» може очікувати зростання чистого доходу на 2 692 097 грн. Таким чином, очікуваний чистий дохід підприємства після впровадження заходів становить:

$$41848635 \text{ грн} + 2692097 \text{ грн} = 44540732 \text{ грн.}$$

Це свідчить про значне підвищення фінансових результатів підприємства завдяки оптимізації витрат і впровадженню інноваційних технологій для покращення управління виробничим потенціалом.

Завдяки такому підходу підприємство може покращити своє фінансове становище та зміцнити конкурентні переваги на ринку, що є важливим аспектом для розвитку ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Висновки до розділу 3

1. Ефективне управління виробничим потенціалом передбачає стратегічний підхід до використання всіх складових потенціалу, включаючи основні фонди, трудові ресурси та інновації. Проблеми низької рентабельності можуть бути вирішені шляхом модернізації обладнання, інтеграції сучасних цифрових технологій та автоматизації виробничих процесів. Це дозволить знизити виробничі витрати, покращити якість продукції та оптимізувати технологічні цикли.

2. Зношене обладнання та недостатні інвестиції у модернізацію є серйозними викликами для підприємства. У вирішенні цих проблем важливими є аудит технічного стану обладнання, інтеграція автоматизованих систем управління, впровадження енергоефективних технологій і залучення фінансування через інвестиції або участь у міжнародних проєктах. Сучасні системи моніторингу, засновані на IoT, дозволять своєчасно реагувати на технічні несправності, що знизить витрати на ремонт і підвищить ефективність.

3. Нестабільність у постачанні сировини негативно впливає на обсяги виробництва та фінансові показники підприємства. З метою подолання цієї проблеми доцільно розробити стратегію диверсифікації постачальників, інтегрувати автоматизовані системи управління запасами та застосовувати прогнозні моделі для оптимізації закупівель. Це не лише зменшить залежність від окремих постачальників, але й забезпечить стабільне функціонування виробничого процесу.

4. Створення інноваційної екосистеми всередині підприємства, яка

стимулює співробітників до генерування нових ідей, може значно покращити організацію виробничих процесів. Запровадження ERP-систем та інших сучасних платформ дозволить забезпечити прозорість, узгодженість і оперативність управління. Крім того, використання AI для аналізу даних сприятиме більш раціональному плануванню ресурсів і мінімізації витрат.

5. Застосування сучасних підходів до управління, таких як гнучкі методології, інтеграція цифрових технологій і персоналізоване лідерство, дозволяє підприємству швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Це підвищує його конкурентоспроможність і дозволяє ефективніше реагувати на нові виклики, зокрема на зміну попиту, появу нових ринкових гравців або зміну регуляторних умов.

6. Організація системи управління значною мірою впливає на здатність підприємства забезпечувати стабільне функціонування в умовах невизначеності. Вона сприяє не лише внутрішній ефективності шляхом оптимізації бізнес-процесів, але й зміцненню стосунків із зовнішніми стейкхолдерами, включаючи постачальників, клієнтів і партнерів. Таке комплексне бачення дозволяє створювати довгострокову стійкість підприємства та посилювати його позиції на ринку.

7. Впровадження IoT та AI у виробничі процеси дозволяє значно знизити основні витрати, такі як собівартість продукції, адміністративні витрати, витрати на оплату праці та амортизацію. Це створює суттєвий фінансовий ефект, який підвищує рентабельність підприємства та забезпечує його стійке функціонування. Для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» очікується економія в розмірі 2 692 097 грн, що сприятиме збільшенню чистого доходу та посиленню фінансової стабільності.

8. Впровадження IoT для моніторингу виробничих показників та AI для оптимізації ресурсів дозволяє підприємству реагувати на зміни ринку та екологічні вимоги. Зменшення витрат на енергоресурси та контроль викидів забезпечують зниження екологічного сліду, підвищують відповідальність перед суспільством і підтримують принципи сталого розвитку. Це дозволяє

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» не лише зміцнювати свої позиції на ринку, але й відповідати сучасним стандартам корпоративної соціальної відповідальності.

9. Впровадження інновацій створює нові робочі місця в галузях, пов'язаних із розробкою, впровадженням і обслуговуванням цифрових систем, що сприяє розвитку регіональної економіки. Крім того, автоматизація та впровадження сучасних стандартів управління створюють передумови для масштабування бізнесу та стабільного економічного зростання в умовах конкуренції.

ВИСНОВКИ

Виробничий потенціал підприємства є сукупністю ресурсів, що визначають його здатність до стабільного виробництва продукції. У роботі показано, що виробничий потенціал включає матеріальні (основні й оборотні фонди), трудові, фінансові та інноваційні компоненти, кожен із яких виконує важливу роль у досягненні стратегічних цілей підприємства. Особлива увага приділяється необхідності збалансованого управління цими ресурсами, що забезпечує їх оптимальне використання.

Аналіз роботи підтверджує, що комплексна оцінка виробничого потенціалу має ключове значення для виявлення його сильних і слабких сторін. Використання кількісних методів, таких як аналіз коефіцієнтів рентабельності та ефективності, у поєднанні з якісними підходами, дозволяє отримати повну картину стану підприємства. Застосування матричних моделей та SWOT-аналізу забезпечує визначення пріоритетних напрямів розвитку.

Інтеграція Інтернету речей (IoT) і штучного інтелекту (AI) у виробничі процеси дозволяє підприємствам досягти принципово нового рівня управління. У роботі показано, що ці технології сприяють зниженню операційних витрат, підвищенню продуктивності обладнання та скороченню простоїв. Зокрема, використання IoT дозволяє моніторити стан обладнання в реальному часі, а AI допомагає оптимізувати виробничі процеси, знижуючи вплив людського фактора.

Дослідження виявило низку проблем на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», таких як зношеність основних фондів, недостатні інвестиції в модернізацію, нестача сировини та низька рентабельність окремих процесів. Ці виклики стримують розвиток підприємства, знижують його конкурентоспроможність і потребують негайних управлінських рішень.

У роботі запропоновано кілька ефективних заходів для покращення управління виробничим потенціалом, зокрема модернізацію обладнання,

впровадження автоматизованих систем управління, застосування енергоефективних технологій і розвиток партнерських зв'язків для диверсифікації постачання сировини. Ці заходи спрямовані на зниження витрат, підвищення продуктивності праці та забезпечення довгострокового розвитку.

У роботі виконано детальний розрахунок очікуваних результатів від впровадження заходів, які дозволяють знизити собівартість продукції, адміністративні витрати, витрати на оплату праці та амортизацію. Розрахунки показують, що підприємство може досягти економії понад 2,6 млн грн, що створює значні передумови для підвищення рентабельності й ефективності виробництва.

Інтеграція інноваційних технологій сприяє впровадженню принципів сталого розвитку. IoT дозволяє моніторити споживання енергоресурсів, а AI — оптимізувати процеси з метою зниження викидів шкідливих речовин. У результаті підприємство може зменшити екологічний слід і забезпечити відповідність сучасним екологічним стандартам, що є важливим для збереження природних ресурсів.

Впровадження інноваційних технологій створює нові можливості для зайнятості в регіоні, зокрема у сферах розробки, впровадження та обслуговування цифрових систем. Крім того, це сприяє розвитку локальної економіки через мультиплікативний ефект, що включає підвищення доходів працівників, розвиток суміжних галузей і зростання соціальної відповідальності підприємства.

Технологічна модернізація дозволяє підприємству швидше адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, включаючи ринкову кон'юнктуру, економічні кризи та регуляторні вимоги. У роботі зазначається, що впровадження інновацій сприяє розробці нових видів продукції, покращенню якості послуг і створенню стійких конкурентних переваг.

Результати дослідження свідчать, що управління виробничим потенціалом має бути системним і багаторівневим. Це включає впровадження

новітніх технологій, організаційних змін, розвитку персоналу та постійного моніторингу результатів. Такий підхід забезпечує підприємству гнучкість, ефективність і довгострокову стійкість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: підручник для вищих навчальних закладів. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : КНЕУ, 2004. с. 624
2. Ареф'єва О. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств: монографія. Київ : ГРОТ, 2004. 200 с.
3. Барибіна Я. О. Підходи до визначення сутності поняття «потенціал» у категоріальному апараті. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2011. № 6 (51). С. 48–53.
4. Бачевський Б. Є., Заблодська І. В., Решетняк О. О. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
5. Боярчук В. М. Стратегія управління потенціалом підприємства: монографія. Київ : КНЕУ, 2011. 512 с.
6. Воронкова Т.Є., Вовкодав А.Ю. Діагностика виробничого потенціалу підприємства. Економічний простір. 2020. № 160. С. 51-54.
7. Ганущак-Єфіменко Л. М. Система ефективного управління розвитком інноваційного потенціалу в умовах прогнозованих ризиків. Формування ринкових відносин в Україні. 2011. № 9. С. 66–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2011_9_15.
8. Герасимчук З. В., Ковальська Л. Л. Виробничий потенціал регіону: методика оцінки та механізми його нарощування. Луцьк: ЛДТУ, 2003. 242 с.
9. Горяча О. Л. Інформаційно-аналітичне забезпечення формування та управління виробничим потенціалом підприємств. Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки. 2006. № 1(15). С. 60-64.
10. Гринчук Ю. С. Структура виробничо-ресурсного потенціалу аграрних підприємств та управління її удосконаленням. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2015. Вип. 15(1). С. 48- 51.

11. Генеза ринкової економіки: Терміни, поняття, персоналії / За наук. ред. Г. І. Башнянина і В. С. Іфтемічука. 2-ге вид., випр. і доповн. Львів : „Магнолія 2006”, 2007. 688 с.
12. Дацій Н. Залучення інвестицій як засіб розвитку виробничого потенціалу промисловості. Інвестиції: практика та досвід : Аналіз. Прогнози. Коментар. 2008. № 19. С. 2–4.
13. Детальна інформація про юридичну особу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». YouControl: вебсайт. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/24432974/ (дата звернення: 12.12.2024)
14. Дидик Л. М., Лисовенкова І. М. Предпринимательский потенциал предприятия и проблемы его оценки. Академічний огляд. Економіка та підприємництво: НГАУ, ДАУБП. 2000. № 2. С. 90–93.
15. Довбенко В. І., Мельник В. М. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. 2010. 232 с.
16. Должанський І. З., Загорна Т. О., Удалих О. О., Герасименко І. М., Рашупкіна В. М. Управління потенціалом підприємства : Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 362 с.
17. Євстигнєєва І. Ю. Проблеми оцінки виробничого потенціалу підприємства. Вісник Черкаського університету. 2012. № 1. С. 123–128.
18. Єрмоленко Г. Як «АрселорМіттал Кривий Ріг» з перших днів війни прийшов на допомогу місту. 14 Березня 2024 р. GMK Center. URL: <https://gmk.center/ua/posts/>
19. Іщук С. Концептуальні засади формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств. Регіональна економіка. 2010. № 3. С. 48–56.
20. Карімов Г.І. Моделювання та прогнозування в управлінні: навч. посіб. Дніпров. держ. техн. ун-т. Кам'янське: ДДТУ, 2018. 163 с.

21. Карпенко О. О. Теоретичні аспекти управління потенціалом підприємств. Науковий вісник Донецького університету економіки та права. 2016. № 2 (102). С. 34–39.
22. Клименко Л. І. Визначення та оцінка економічного потенціалу підприємства: навч. посібник. Харків : ВД “ІНТЕЛЕКТ-СЕРВІС”, 2010. 348 с.
23. Консолідований звіт про управління ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг у 2021 році). Офіційний сайт ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»: вебсайт. URL: https://ukraine.arcelormittal.com/wpcontent/uploads/2023/12/2021_konsolidovanyj_zvit_pro_upravlinnya.pdf (дата звернення: 12.12.2024)
24. Консолідований звіт про управління ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг у 2022 році). Офіційний сайт ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»: вебсайт. URL: https://ukraine.arcelormittal.com/wpcontent/uploads/2023/12/konsolidovanyj_zvit_pro_upravlinnya_2022.pdf (дата звернення: 12.12.2024)
25. Консолідований звіт про управління ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг у 2023 році). Офіційний сайт ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»: вебсайт. URL: <https://ukraine.arcelormittal.com/media/news/arselormittal-kryvyu-rih-povidomliaievyrobnychi-rezultaty-za-2023-rik>
26. Костецька Н. І. Стратегічне управління потенціалом підприємства: теоретико-методичні аспекти. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». 2021. № 20. С. 51–55.
27. Кравець О. М. Проблеми управління виробничим потенціалом підприємства. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економічні науки. 2013. № 7. С. 87–92.
28. Краснокутська Н. С. Концепція ціннісно-орієнтованого управління потенціалом підприємства. Економічна теорія та теорія економічної думки. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 8 (134). С. 23–29.
29. Кривончак О. В., Фурман Н. В. Шляхи покращення використання виробничого потенціалу підприємства. Наука й економіка. 2015. № 2 (38). С. 49–52.

30. Круш П. В., Бойко Т. О. Система управління виробничим потенціалом підприємства в сучасних умовах. Підприємництво та інновації. 2015. № 1. С. 75–83.
31. Кулаковська Т.А., Цапенко Ю.О. Удосконалення методики визначення рівня виробничого потенціалу підприємств. Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 13(2). С. 103-107. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_13\(2\)__22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_13(2)__22). (дата звернення 05.12.2024).
32. Кучеренко Т. О., Череп І. В. Стратегічне управління потенціалом підприємства в умовах економічної нестабільності. Вісник Чернігівського національного технологічного університету. 2014. № 1. С. 45–50.
33. Лапін Є. В. Економічний потенціал підприємств промисловості: формування, оцінка, управління. Вісник СДУ. 2007. № 1. С. 63–71.
34. Лапін Є. В. Оцінка економічного потенціалу підприємства: монографія. 2004. 360 с.
35. Левченко Ю.Г., Ратушняк Ю.Ю. Теоретичні основи формування та використання виробничого потенціалу підприємства. Молодий вчений. 2018. №12. С. 623-626.
36. Литвиненко В. М., Шелудько І. В. Технології управління виробничим потенціалом промислових підприємств. Економіка України. 2008. № 5. С. 40–46.
37. М.А. Кравченко. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві. Ефективна економіка № 5, 2010 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=219>
38. Мартиненко В.П., Легеза Н.В. Основні підходи до управління виробничим потенціалом підприємства. Ефективна економіка. 2017. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_11_10.
39. Мельник Т.Г. Ефективність праці: методи вимірювання продуктивності праці та її оплати. Теоретичні та прикладні питання економіки: Збірник наукових праць. К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”. 2005. Вип.7. С.291-296

40. Метленко Н. Г. Виробничий потенціал як фактор забезпечення розвитку внутрішнього господарського механізму промислових підприємств. Ефективна економіка. 2010. № 7. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=261>.
41. Михайленко О. В., Скопенко Н. С. Теоретичні аспекти формування виробничого потенціалу АПК. Актуальні проблеми економіки : науково-економічний журнал. 2011. № 3. С. 74–79.
42. Мишко О.А., Пушкарчук І.М. Теоретичні аспекти дослідження виробничого потенціалу на мікро- та мезорівнях. Економічні науки. Серія: Регіональна економіка. 2017. Вип. 14. С. 217-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnre_2017_14_24.
43. Олександрова І. В. Управління виробничим потенціалом підприємства в умовах глобалізації. Економіка та управління. 2018. № 2 (6). С. 99–104.
44. Олексюк О. І. Управління потенціалом акціонерних товариств. Автореф. дис. канд.. екон. наук. Київ, 2001.
45. Олійник С. В. Стратегії розвитку підприємств в умовах сучасних викликів економіки. Економічний вісник університету. 2017. № 6. С. 102–107.
46. Офіційний сайт АрселорМіттал Кривий Ріг. URL: <https://ukraine.arcelormittal.com/>
47. Павленко Н. М., Грицай С. І. Оцінка ефективності використання виробничого потенціалу підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. № 39. С. 46–51.
48. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Офіційний сайт. URL: <https://ukraine.arcelormittal.com/> (дата звернення: 03.12.2024).
49. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Опендатабот: веб-портал. URL: <https://opendatabot.ua/c/24432974>
50. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». YouControl: веб-портал. URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/24432974/
51. Плікус І. Й. Потенціал підприємства, його оцінка й трансформація: економічна та бухгалтерська інтерпретація. Фінанси України. 2012. № 4. С.

91–105.

52. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2004. 316 с.

53. Профілі компанії гірничо-металургійного комплексу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». GKM Center: вебсайт. URL: <https://gmk.center/ua/manufacturer/arselormittal-krivij-rig/>

54. Россоха В. В. Ефективність використання виробничого потенціалу в аграрній сфері АПК. Економіка АПК. 2004. № 6. С. 16–22.

55. Савчук І. І. Оцінка рівня використання виробничого потенціалу підприємства. Фінанси України. 2014. № 9. С. 77–81.

56. Тарасюк Г.М., Ярмолюк М.Ю. Деякі напрями удосконалення управління формуванням та використанням виробничого потенціалу підприємства. Інноваційний розвиток та конкурентоспроможність підприємств і секторів економіки. С. 109-110.

57. Тарасюк М. В. Структуризація потенціалу підприємства. Вісник КНТЕУ. 2017. № 1. С. 73–82.

58. Троцька М. О. Стратегічне управління потенціалом підприємства: теорія і практика. Київ : Нова Академія, 2009. 282 с.

59. Тюленєва Ю. В., Сичков О. Л. Оцінка ефективності управління виробничим потенціалом підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Вип. 5. С. 126–129.

60. Федонін О. С., Репіна І. М., Олесюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2004. 316 с.

61. Фінансова звітність ПАТ за результатами діяльності 2017 року «АрселорМіттал Кривий Ріг». Офіційний сайт ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»: веб – сайт. URL: https://ukraine.arcelormittal.com/tenders/doc/akcioneram/amkr/Annual_Report_AM_Kr_yvyi_Rih_2017.pdf (дата звернення: 12.12.2024)

62. Фінансова звітність підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» 2021 рік. Clarity-project: вебсайт. URL: https://clarity-project.info/edr/24432974/finances?current_year=2021

63. Фінансова звітність підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» 2022 рік. Clarity-project: вебсайт. URL: https://clarityproject.info/edr/24432974/finances?current_year=2022

64. Фінансова звітність підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» 2023 рік. Clarityproject: вебсайт. URL: https://clarityproject.info/edr/24432974/finances?current_year=2023

65. Фінансова звітність підприємства ПАТ «Дніпровський металургійний комбінат» 2023 рік. Clarity-project: вебсайт. URL: https://clarityproject.info/smid_a/05393056

66. Фінансова звітність підприємства ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь» 2023 рік. Clarity-project: вебсайт. URL: <https://clarityproject.info/tenderer/00191230> (дата звернення: 12.12.2024)

67. Фінансова звітність підприємства ПАТ «Камет-сталь» 2023 рік. Clarityproject: вебсайт. URL: <https://clarity-project.info/edr/05393085>

68. Федонін О. С., Рєпіна І. М., Олесюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. Посібник. Київ: КНЕУ, 2004. 316 с.

69. Фурман О. В. Оцінка потенціалу підприємства в умовах реформування економіки. Актуальні проблеми економіки та управління. 2015. № 1. С. 65–70.

70. Цибульська Е. І. Управління потенціалом підприємства: навчальний посібник. Харків: Видавництво НУА, 2011. 384 с.

71. Шамрай О. М. Визначення та оцінка ефективності використання виробничого потенціалу підприємства. Економіка та управління. 2017. № 2. С. 59–63.

72. Швець В. Я., Жаран К. С. Виробничий потенціал як економічна категорія діяльності промислових підприємств. Економічний вісник НГУ. 2012. № 2. С. 59–65.

73. Шепель В. Я., Жаран К.С. Виробничий потенціал як економічна категорія діяльності промислових підприємств. Економічний вісник НГУ, 2012 №2. С. 59-65.

74. Шумпетер Й. А. Теоретичні засади управління виробничим потенціалом підприємства. Агросвіт. 2018. №23. С. 59-65

75. Юрченко Л. П. Теоретичні аспекти управління потенціалом підприємств в умовах змінюваної економічної ситуації. Економічний простір. 2014. № 3. С. 102–106.

ДОДАТКИ

		Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"	
Підприємство: ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АРСЕЛОРМІТАЛ КРИВИЙ РІГ"			КОДИ
Територія: ДНІПРОПЕТРОВСЬКА		Дата (рік, місяць, число)	31.12.2021
Організаційно-правова форма господарювання: Акціонерне товариство		за ЄДРПОУ	24432974
Вид економічної діяльності: Виробництво чавуну, сталі та феросплавів		за за КАТОТТГ(1)	UA12060170010378670
Середня кількість працівників (2): 18747		за КОПФГ	230
Адреса, телефон: вулиця Криворіжсталі, буд. 1, м. КРИВИЙ РІГ, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 50095, Україна, тел. 4992842		за КВЕД	24.1
Баланс (Звіт про фінансовий стан)		Форма № 1	Код за ДКУД
на 31.12.2021 р.			1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	380 563,00	348 344,00
первісна вартість	1001	697 391,00	741 110,00
накопичена амортизація	1002	316 828,00	392 766,00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5 924 460,00	7 891 253,00
Основні засоби	1010	51 996 100,00	51 945 454,00
первісна вартість	1011	118 481 756,00	122 510 787,00
знос	1012	66 485 656,00	70 565 333,00
Інвестиційна нерухомість	1015	2 635,00	2 395,00
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
інші фінансові інвестиції	1035	0	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	-
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього за розділом I	1095	58 303 758,00	60 187 446,00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Баланс	1300	88 349 556,00	105 800 975,00
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	3 859 533,00	3 859 533,00
Капітал у дооцінках	1405	0	-
Додатковий капітал	1410	26 321 103,00	26 387 986,00
Резервний капітал	1415	578 930,00	578 930,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	30 119 720,00	45 725 551,00
Неоплачений капітал	1425	(0)	(-)
Вилучений капітал	1430	(0)	(-)
Усього за розділом I	1495	60 879 286,00	76 552 000,00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	2 365 594,00	2 204 257,00
Довгострокові кредити банків	1510	2 327 942,00	982 015,00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	497 962,00	305 481,00
Довгострокові забезпечення	1520	1 566 615,00	1 264 851,00
Цільове фінансування	1525	0	-
Усього за розділом II	1595	9 604 586,00	7 359 240,00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	2 581 278,00	2 603 932,00
товари, роботи, послуги	1615	8 196 186,00	13 934 490,00
розрахунками з бюджетом	1620	596 609,00	527 343,00
у тому числі з податку на прибуток	1621	353 940,00	260 035,00
розрахунками зі страхування	1625	165 625,00	187 189,00
розрахунками з оплати праці	1630	780 690,00	893 734,00
Поточні забезпечення	1660	8 257,00	12 356,00
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	5 050 778,00	2 789 472,00
Усього за розділом III	1695	17 865 684,00	21 889 735,00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		0	-
Баланс	1900	88 349 556,00	105 800 975,00

Звіт про фінансові результати за 2021 р.			
	Форма № 2	Код за ДКУД	1801003
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	109 303 155,00	63 496 684,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	109 303 155,00	58 845 530,00
Валовий: прибуток	2090	34 741 851,00	4 651 154,00
збиток	2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	2120	521 083,00	324 998,00
Адміністративні витрати	2130	3 511 390,00	2 159 849,00
Витрати на збут	2150	109 339,00	48 092,00
Інші операційні витрати	2180	605 870,00	701 915,00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	31 036 335,00	2 066 296,00
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	195 131,00	22 373,00
Інші доходи	2240	-	0
Фінансові витрати	2250	542 670,00	1 240 995,00
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(0)
Інші витрати	2270	(-)	(0)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	30 688 796,00	847 674,00
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-5 472 728,00	-106 772,00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	25 216 068,00	740 902,00
збиток	2355	(-)	(-)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	81 564,00	-600 922,00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	81 564,00	-600 922,00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	14 681,00	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	66 883,00	-492 756,00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	25 282 951,00	248 146,00
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	58 260 579,00	37 699 727,00
Витрати на оплату праці	2505	5 041 382,00	4 625 350,00
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 091 328,00	1 006 207,00
Амортизація	2515	7 095 202,00	7 740 263,00
Інші операційні витрати	2520	11 060 877,00	9 172 536,00
Разом	2550	82 549 368,00	60 244 083,00
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	3 859 533 000,00	3 859 533 000,00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	3 859 533 000,00	3 859 533 000,00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	6,53	0,19
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	6,53	0,19
Дивіденди на одну просту акцію	2650	2,49	0

		Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"	
			КОДИ
		Дата (рік, місяць, число)	31.12.2022
Підприємство: ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ"		за ЄДРПОУ	24432974
Територія: ДНІПРОПЕТРОВСЬКА		за за КАТОТТГ(1)	UA12060170010378670
Організаційно-правова форма господарювання: Акціонерне товариство		за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності: Виробництво чавуну, сталі та феросплавів		за КВЕД	24.1
Середня кількість працівників (2): 17221			
Адреса, телефон: вулиця Криворіжсталь, буд. 1, м. КРИВИЙ РІГ, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 50006, Україна, тел. 4992842			
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Форма № 1	Код за ДКУД	1801001
на 31.12.2022 р.			
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	348 344,00	105 935,00
первісна вартість	1001	741 110,00	742 072,00
накопичена амортизація	1002	392 766,00	636 137,00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7 891 253,00	3 875 963,00
Основні засоби	1010	51 945 454,00	18 996 729,00
первісна вартість	1011	122 510 787,00	125 500 198,00
знос	1012	70 565 333,00	106 503 469,00
Інвестиційна нерухомість	1015	2 395,00	715,00
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
інші фінансові інвестиції	1035	0	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	-
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього за розділом I	1095	60 187 446,00	22 979 342,00
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	14 495 239,00	14 021 719,00
Поточні біологічні активи	1110	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	25 804 212,00	7 486 969,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	277 089,00	157 981,00
з бюджетом	1135	3 328 865,00	6 515 960,00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	221 747,00	241 050,00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 374 859,00	954 053,00
Витрати майбутніх періодів	1170	4 061,00	-
Інші оборотні активи	1190	107 457,00	325 687,00
Усього за розділом II	1195	45 613 529,00	29 703 419,00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Баланс	1300	105 800 975,00	52 682 761,00
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	3 859 533,00	3 859 533,00
Капітал у дооцінках	1405	0	-
Додатковий капітал	1410	26 387 986,00	27 058 029,00
Резервний капітал	1415	578 930,00	578 930,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	45 725 551,00	-3 283 553,00
Неоплачений капітал	1425	(0)	(-)
Випущений капітал	1430	(0)	(-)
Усього за розділом I	1495	76 552 000,00	28 212 939,00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	2 204 257,00	-
Довгострокові кредити банків	1510	982 015,00	2 475 694,00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	305 481,00	265 115,00
Довгострокові забезпечення	1520	1 264 851,00	1 485 275,00
Цільове фінансування	1525	0	-
Усього за розділом II	1595	7 359 240,00	6 046 354,00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	2 603 932,00	2 536 382,00
товари, роботи, послуги	1615	13 934 490,00	9 152 068,00
розрахунками з бюджетом	1620	527 343,00	68 286,00
у тому числі з податку на прибуток	1621	260 035,00	-
розрахунками зі страхування	1625	187 189,00	185 274,00
розрахунками з оплати праці	1630	893 734,00	849 775,00
Поточні забезпечення	1660	12 356,00	8 115,00
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	2 789 472,00	4 786 532,00
Усього за розділом III	1695	21 889 735,00	18 423 468,00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
Баланс	1900	105 800 975,00	52 682 761,00

Звіт про фінансові результати 2022 р.			
	Форма № 2	Код за ДКУД	1801003
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	43 818 410,00	109 303 155,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	43 818 410,00	74 561 304,00
Валовий: прибуток	2090	-	34 741 851,00
збиток	2095	12 011 311,00	
Інші операційні доходи	2120	596 185,00	521 083,00
Адміністративні витрати	2130	1 805 121,00	3 511 390,00
Витрати на збут	2150	42 846,00	109 339,00
Інші операційні витрати	2180	797 304,00	605 870,00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	31 036 335,00
збиток	2195	14 060 397,00	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	25 141,00	195 131,00
Інші доходи	2240	-	0
Фінансові витрати	2250	1 155 305,00	542 670,00
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(0)
Інші витрати	2270	(-)	(0)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	30 688 796,00
збиток	2295	51 360 445,00	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	2 351 341,00	-5 472 728,00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	25 216 068,00
збиток	2355	49 009 104,00	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	817 125,00	81 564,00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	817 125,00	81 564,00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	147 082,00	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	670 043,00	66 883,00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-48 339 061,00	25 282 951,00
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	39 816 604,00	58 260 579,00
Витрати на оплату праці	2505	4 445 356,00	5 041 382,00
Відрахування на соціальні заходи	2510	953 909,00	1 091 328,00
Амортизація	2515	6 172 806,00	7 095 202,00
Інші операційні витрати	2520	8 408 249,00	11 060 877,00
Разом	2550	59 796 924,00	82 549 368,00
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	3 859 533 000,00	3 859 533 000,00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	3 859 533 000,00	3 859 533 000,00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-12,70	6,53
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-12,70	6,53
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	2,49

		Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"	
		КОДИ	
		Дата (рік, місяць, число)	
Підприємство: ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ"		31.12.2023	
Територія: ДНІПРОПЕТРОВСЬКА		за ЄДРПОУ	
Організаційно-правова форма господарювання: Акціонерне товариство		за КАТОТТГ(1)	
Вид економічної діяльності: Виробництво чавуну, сталі та феросплавів		UA12060170010378670	
Середня кількість працівників (2): 15065		за КОПФГ	
Адреса, телефон: вулиця Криворіжсталь, буд. 1, м. КРИВИЙ РІГ, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 50006, Україна, тел. 4992842		230	
		за КВЕД	
		24.1	
Баланс (Звіт про фінансовий стан)		Форма № 1	Код за ДКУД
на 31.12.2023 р.			1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
<i>Характеристика активів</i>			
Нематеріальні активи	1000	105 935,00	95 807,00
первісна вартість	1001	742 072,00	715 693,00
накопичена амортизація	1002	636 137,00	619 886,00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3 875 963,00	6 765 595,00
Основні засоби	1010	18 996 729,00	18 468 194,00
первісна вартість	1011	125 500 198,00	128 437 676,00
знос	1012	106 503 469,00	109 969 482,00
Інвестиційна нерухомість	1015	715,00	681,00
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
інші фінансові інвестиції	1035	0	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	-
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього за розділом I	1095	22 979 342,00	25 330 277,00
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	14 021 719,00	10 842 192,00
Поточні біологічні активи	1110	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	7 486 969,00	6 071 880,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	157 981,00	383 028,00
з бюджетом	1135	6 515 960,00	3 137 632,00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	241 050,00	246 524,00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	954 053,00	523 938,00
Випрати майбутніх періодів	1170	0	-
Інші оборотні активи	1190	325 687,00	496 247,00
Усього за розділом II	1195	29 703 419,00	21 701 441,00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		1200	0
Баланс		1300	52 682 761,00
			47 031 718,00
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	3 859 533,00	3 859 533,00
Капітал у дооцінках	1405	0	-
Додатковий капітал	1410	27 058 029,00	26 672 914,00
Резервний капітал	1415	578 930,00	578 930,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-3 283 553,00	-15 094 583,00
Неоплачений капітал	1425	(0)	(-)
Вилучений капітал	1430	(0)	(-)
Усього за розділом I	1495	28 212 939,00	16 016 794,00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	2 475 694,00	2 272 107,00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	265 115,00	205 383,00
Довгострокові забезпечення	1520	1 485 275,00	1 801 248,00
Цільове фінансування	1525	0	-
Усього за розділом II	1595	6 046 354,00	6 398 562,00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	2 536 382,00	6 412 711,00
товари, роботи, послуги	1613	9 152 068,00	9 339 115,00
розрахунками з бюджетом	1620	68 286,00	181 931,00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	89 281,00
розрахунками зі страхування	1625	185 274,00	181 456,00
розрахунками з оплати праці	1630	849 775,00	856 814,00
Поточні забезпечення	1660	8 115,00	-
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	4 786 532,00	6 393 061,00
Усього за розділом III	1695	18 423 468,00	24 616 362,00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		1700	0
Баланс		1900	52 682 761,00
			47 031 718,00

Звіт про фінансові результати за 2023 р.			
	Форма № 2	Код за ДКУД	1801003
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	41 848 635,00	43 818 410,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	41 848 635,00	55 829 721,00
Валовий: прибуток	2090	-	-
збиток	2095	8 787 274,00	
Інші операційні доходи	2120	429 403,00	596 185,00
Адміністративні витрати	2130	1 679 688,00	1 805 121,00
Витрати на збут	2150	33 255,00	42 846,00
Інші операційні витрати	2180	190 963,00	797 304,00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	-
збиток	2195	10 261 777,00	14 060 397,00
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	48 123,00	25 141,00
Інші доходи	2240	-	0
Фінансові витрати	2250	1 508 095,00	1 155 305,00
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(0)
Інші витрати	2270	(-)	(0)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	-
збиток	2295	11 721 749,00	51 360 445,00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-89 281,00	2 351 341,00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	-
збиток	2355	11 811 030,00	49 009 104,00
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	-385 115,00	817 125,00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-385 115,00	817 125,00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-385 115,00	670 043,00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-12 196 145,00	-48 339 061,00
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	34 485 128,00	39 816 604,00
Витрати на оплату праці	2505	3 587 893,00	4 445 356,00
Відрахування на соціальні заходи	2510	746 877,00	953 909,00
Амортизація	2515	3 611 313,00	6 172 806,00
Інші операційні витрати	2520	7 568 379,00	8 408 249,00
Разом	2550	49 999 590,00	59 796 924,00
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	3 859 533 000,00	3 859 533 000,00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	3 859 533 000,00	3 859 533 000,00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-3,06	-12,70
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-3,06	-12,70
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	0